

DEUTSCH LÁSZLÓ FŐRABBI

Dövárim – szavak a Szavakról

„Ki átá néri Hásém, váHásém jágiá cháski.”

„Te vagy az én világító lámpásom, ó, Örökkévaló, fényre teszed sötétségemet.” (Sám. II. 22/29.)

A Szentírásnak ez a mondata ma is erőt ad számunkra, hogy ne csüggedjünk el a jelen kor antihumánus megnyilvánulásai miatt.

Mártírhálált halt költőnk, Radnóti Miklós szavaival:

„Ember vigyázz, figyeld meg jól világod:

ez volt a múlt, emez a vad jelen, – hordozd szívedben. Éld e rossz világot

és mindig tudd, hogy mit kell tenned érte,

hogy más legyen.”
(Nem bírta hát...)

Mózes ötödik könyvének elnevezése: Dövárim – Szavak. Ennek első hetiszakaszáról, majd e könyv egészéről mondunk néhány gondolatot.

Így olvasható a második fejezetben, amely a népre vonatkozik:

„Ki Hásém Elokechá béráchöchá, böchol mászéz jádechá...”

„Az Örökkévaló megáldott téged kezned minden munkájában...” (M. V. 2/7.)

Ehhez a mondathoz fűzi Rási: „Löfichách lo tichpu ét továtó” – Ezért ne legyetek hálátlanok az Örökkévaló jószágával szemben azért, hogy úgy tekintetek magotokat, mintha szegények lennétek, mert gazdagok vagytok. – Joggal tekinthettek gazdagnak magukat őseink, mert a Mindenható a negyvenéves pusztai vándorlás ideje alatt gondoskodott róluk, nem volt hiányuk semmiben.

Az ötödik könyvet olvasva, elének társul őseink története az egyiptomi rabsgágból való szabadulástól a honfoglalásig. A negyven évig tartó pusztai vándorlás eseményei, a kinyilatkoztatás, a megkísértések sora, törvények és parancsolatok.

Sokszor rajtunk, zsidó embereken múlik, hogyan alakul életünk, jövőnk.

A Tóra tanulása, a hagyomány folytatása segít bennünket a szebb zsidó jövő kialakításában. Kutassuk fel, melyek azok a tényezők, amelyek teljessé teszik életünket. Mindent el kell követnünk, hogy visszatérjünk az ősi hit forrásához, hogy abból merítve erőt kapjunk.

A Tóra tanulása, a Szentírás olvasása, az ősi szokások megismerése és gyakorlása megszilárdítja hitünket!

Mózes az ötödik könyv lapjain a törvények és parancsolatok betartására biztatja övéit, Izrael fiait. A mai kor rabbija sem tehet egyebet, mint hogy tanítson és lelkesítsen, hogy mutassa az utat, amelyet együtt kell építenünk.

Járjunk el zsinagógáinkba, hitközségeinkbe, segítsük a közösséget!

Az Ádón Olám imánkban mondjuk: „Ádajsem li vólo irá!” – Ha az Örökkévaló velem, nem félek! A 73. zsoltárban pedig így olvassuk:

„Mi li básámájim, vöimchá, lo háfáci báárec.”

„Ki van nekem az egekben, ha Te velem vagy, nem kívánok semmi mást a földön. (Zs. 73/25.)

Légy hát velünk, Örökkévaló Istenünk! Ments meg bennünket a gonosz-ságtól, a fájdalomtól, a szenvedéstől, a bánattól, a sötétségtől.

„Ki átá néri Hásém, váHásém jágiá cháski.”

„Te vagy az én világító lámpásom, ó, Örökkévaló, fényre teszed sötétségemet.” (Sám. II. 22/29.)

GYÁSZISTENTISZTELET A FÁNÁL

Hagyományosan minden év júliusának első vasárnapján az Emánuel Emlékparkban zajlik az a megemlékezés, amely főhajtás a holokauszt hatszázezer magyar áldozata előtt, emlékezés elpusztított

veiket, még jobban lejárta hazánkat a nemzetközi közösség előtt.

Ettől nem könnyebb, hanem még sokkal nehezebb lesz a mai gazdasági, társadalmi helyzet. Felélesztik a gyűlöletet, bűnbakot keresnek, és a

Zoltai: Újult erőre kapott a gyűlölködők hada

szülőkre, nagyszülőkre, testvérekre, barátokra. Olyan zsidó vallású magyar állampolgárokra, akik az eszelős gyűlölet, a népiirtás áldozataivá váltak.

Ezen a vasárnapon az emberpróbáló hőségben mintegy százan vettek részt a Magyar Emánuel Alapítvány által szervezett eseményen. A túlélőkön, hozzátartozóikon kívül eljött – mások mellett – Gulyás Kálmán államtitkár, Streit Sándor, a BZSH elnöke, Herczog László, az ortodox hitközség elnöke, rabbik, kántorok, körzetek elnökei, előljárói, Az Élet Menete Alapítvány tisztviselői.

A program narrátora Egri Oszkár volt, aki elsőként Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgatót kérte fel beszédének elmondására, melyből idéznék:

„Ezeken a szürke vaskerütséken túl, amelyek ideig-óráig még esetleg formális védelmet nyújtanak, már tombol a magukból kivetkőzött és újult erőre kapott gyűlölködők hada, akik már nemcsak határainkon belül ontják lángoló gyűlöletüket mindenre és mindenkire, ami és aki nem őket szolgálja, hanem a valóban nehéz helyzet miatt elkeseredett emberek tömegei már Brüsszelbe is kijutatták az Európai Unióhoz gyűlölködő képviselőket, hogy ott hangoztassák ostoba és gyilkos el-

történelem szemétdombján guberálva csillogó gyémántként mutatják fel az arra éhező tömegeknek a törött és semmirevaló ócska üvegcserepeket, amelyekről a sors már bebizonyította, hogy csak vért fakasztanak, fájdalom és sebek árán.

Évtizedekig bíztunk abban és hitünk azokban az ígéretekben, hogy az a gyalázat és az az értelmetlen áldozat nem ismétlődhet meg, amelynek emlékeztetése ma itt összegyűlünk az Ezüsfánál, amely mindegyik levélkéjével mártírok, ártatlan áldozatok neveit örökíti meg. Magasztos, könnyes és szomorkás idézetektől hemzsegtető beszédet kellene most tartanom, hiszen az ő emléküik örökké kötelességünké teszi, hogy méltó módon emlékezzünk szent neveikre, áldozatukra. Bocssássák meg, ha ezen a júliusi vasárnapon kicsit keserűbben szólok Önökhöz, de a csalóddás, amelyet sokak felelőtlen magatartása kelt bennem és bennünk, nem teheti felhőtlené a megemlékezést. Mi, akik így vagy úgy, de túléljük a német náci és magyar tettestársaik vérgőzös tobzódását, pontosan tudjuk, hogyan lopakodik a fasiszmus, a gyűlölködés, az irigység és a kegyetlenség a szürke tömegek szívébe, és hogyan mételyezi meg az egyébként jobb sorsra érdemes tömegeket.

Akárcsak egy gyönyörű, nyári melegben árnyat adó, a vándor szomját gyümölcscsel oltó egészséges fa, amelyet elkezdnek belülről szétrágni a hangyák. Egy darabig még semmi sem látszik, semmi sem történik, de aztán hirtelen és visszavonhatatlanul elpusztul a természet ezen békés és védtelen teremtménye, hiszen amit a hangyák szétrágtak, már nem hozhatja helyre semmi. Kérdés, van-e értelme, van-e haszna ennek az eszelős pusztításnak, érdemes-e hagyni, hogy a hangyák szétrághassák háborítatlanul az Örökkévaló által felnevelt és mindenki által megcsodált fa törzsét. Vajon a hangyák bagatell kis harapásai is beletartoznak a véleménynyilvánítás szabadságába? Vajon a természetet annyira kedvelő és védő egyes állami vezetőink ezt is így látják jónak és védendőnek? Vajon már az áldozatok emlékét megörökítő Ezüsfánkat is elkezdtek szétrágni a megtévedt hangyaseregek?

Azt gondolom, és remélem, együtt gondoljuk azt, hogy a mindent szétrágó, a pusztulást hozó hangyáktól meg kell védeni a gyümölcset hozó, árnyat adó fák törzsét és gyökereit, időben kell intézkedéseket tenni, mert a végén semmi sem marad. És nehogy azt higgye, aki az apró támadások védelmezője, hogy a szétrágott szuvas fa órá nem dőlhet rá.

De bizony hogy rádőlhet. Ez alól senki sem kivétel. Ez alól senkinek sincs menlevele, hiszen a szabadjára eresztett természet senkit nem kímél.

Félreértés ne essék, mi hívei vagyunk és becsüljük a szorgos hangyákat, hiszen mi magunk is nap mint nap szorgosan dolgozunk, és igyekszünk gyarapítani kisebb közösségeinket és a társadalmat. Csak az nem engedhető meg, hogy a felbolydult hangyák mások elpusztítása árán gyarapodjanak. Mi, túlélők már tudjuk, mert megtanultuk, milyen az, amikor szótlannul kell tűrniük, hogy soraink közt vigyorogva sétál a halál, és kénye-kedve szerint lesújt ránk. És amikor túléljük a borzalmakat, soha el nem múló hálával köszöntük meg és köszönjük meg most is nap mint nap azoknak, akik ebben nekünk segítettek. Mi soha nem felejtjük el azokat, akiknek az életben maradásunkat köszönhetjük.

Itt, az Ezüsfánál, a kertben örök mementóként felvéstük azok neveit is, akik a halálos veszedelemben, nem törődve a fenyegetéssel és a vésszel, mellénk álltak és segítettek. Sokan voltak, bár kevésnek tűnnek a gyilkos áradathoz képest. Ez egyben figyelmeztetés is valamennyiünknek: senki nem lehet közönyös vagy közömbös, senki ne várjon a másokra, senki ne érezze úgy, hogy neki nem kötelezettsége a maga posztján tisztességgel helytállni és közbelépni, ha jön a baj.

Ugyanakkor voltak a gyalázatot megtagadó, tisztességes emberek, segítők hivatalnokok és jóérzésű katonatisztek, civilek, akik életük kockázatával vállalták, hogy a Tízparancsolat lábball tiprásának idején is

vánjuk, hogy a társadalom örök tisztelettel emlékezzék meg áldozatos és önfeláldozó, bátor példájáról.

Amikor az Ezüsfá leveleire és drága mártírjaink, hozzátartozóink és családtagjaink emlékére rövidesen meggyújtjuk a gyertya lángjait, ezek a szélfúttá, pislákoló gyertyafények tisztelgő emlékezőként lobogjanak a tábláinkra vésett hős embermentők emlékére is.

Figyelmeztessenek, hogy az emberiség örök kultúráját, az örök érvényű törvényeket, a Tízparancsolatot és a tisztességet védeni valamennyiünk közös, elszánt, jól szervezett és áldozatos kötelezettsége.

Mindannyiunknak erre kell emlékeznünk és emlékeztetnünk. Ezért imádkozunk, és őrizzük híven az emlékezés lángjait.”

Az ügyvezető igazgató szavait követően Deutsch László főrabbi és Szilágyi Gábor kántor az Ádajsem mo odom gyászimát énekelte, majd a Hegedűs Gyula utcai templomkörzet főrabbija emlékbeszédében többek között hangoztatta:

(...) „Emlékeznünk kell, mert ha ezt nem tennénk, akkor azoknak az ügyét segítenénk, akik tagadják a holokausztot, a világegést. Pedig ha a holokauszt-tagadóknak Auschwitz poklából szabadult volna az édesanyjuk, ahogy sokunknak, akkor talán nem tennék ezt a történelemhamisítást. Vajon a magyar bíróság miért nem kezeli az ilyen eseményt büncselekményként? Miért kell szenvednünk újra meg újra a huszonegyedik században a fasiszta érzelmű megnyilvánulásoktól?”

Történelmi írásokban olvasható, hogy ha a magyar hatóságok nem lettek volna annyira készségesek a zsidóság deportálásában, akkor az nem zajlott volna le olyan gyorsan, és akkor talán nem pusztult volna el annyi ember. Sajnos azonban a tények – tények maradnak. Hamillió európai és ezen belül hatszázezer magyar zsidó ember lett áldozata a fasiszmusnak, a második világháború borzalmainak.

„Mindegyik levélkéjével ártatlan áldozatok neveit örökíti meg”

(Villányi fotók)

emberek maradnak, segítenek, szembeállnak a pusztító szándékkal.

Idén külön is nagy tisztelettel és főhajtással kell megemlékeznünk Szehtlo Gábor evangélikus lelkészről, egy igazi emberről, aki hitvallását, magyarságát és tisztességét áldozatok százainak megmentésével bizonyította. Most ünnepeljük születésének századik évfordulóját, és kí-

(...) Ki dajrés domim ajszom zochor, laj sochách cáákasz ánovim...

Az ártatlanul kiontott vért emlékeztetésben tartja, nem felejtő a szenvedők jalkiáltását...

Mártírjainkra emlékezve, vallási tanítás hangzik fel a soha nem felejtés jegyében.

(Folytatás a 2. oldalon)

Mártír-istentiszteletek 2009

Dunaszerdahely

A szlovákiai városban a Jehuda Aszád téren emlékeztek meg a közel 3500 mártírról, valamint az elmúlt esztendő 15 elhunytjáról.

Feldmár Tibor előljáró üdvözölte a megjelenteket a szlovák és az izraeli himnuszok elhangzása után, melyeket a Bárdos Lajos nagymegyeri vegyes kar adott elő, Orsovics Yvett vezénylével.

A számos külföldi vendég között ott volt Chám Léwy izraeli konzul, Donáth Imre, Szlovákia németországi tiszteletbeli konzulja, valamint Kubáni Viliam (Nagyszombati megye), Magyarországról Schweitzer József nyug. orsz. főrabbi és felesége, a Mazsihisz részéről az Einhorn László vezette kiállítás. Az előljáró üdvözölte Hajós Zoltán polgármestert, az alpolgármestereket és a képviselő-testület tagjait. A Szlovákiai Zsidó Hitközségek központi szövetségének képviselőjében Frantisek Alexander jelent meg. Részt vettek még a történelmi egyházak, a külföldi és a szlovákiai testvérhitközségek delegáltjai, Gara István győri kántor és Zeev Siefel póstyáni rabbi.

A 6 millió áldozat emlékére 6 emlékfáklyát gyújtottak meg vendégeink és a legidősebb túlélők. A gyászbeszédet felolvasta szlovák és magyar nyelven hangzottak el.

Kornfeld Tibor elnökségi tag hangsúlyozta, hogy drága elődeinkhez és hagyományainkhoz mindig hűek maradtunk, és azokra is hálával gondolunk, akik a rémület idején életüket kockáztatva segítették a közösség tagjait. A gyilkosokat pedig semmi sem igazolja gaztetteikért.

Beszédet mondott még a polgármester, a megyei önkormányzat képviselője és F. Alexander, az SZSZH elnöke.

Külön említést érdemel Kertész Lici levele Izraelből, amelyet Vadász Magda, a budapesti Bné Brit alelnöke olvasott fel. Írásában a második generáció szemszögéből értékelte szülei elbeszélését városunk zsidó életének múltjáról.

Már hagyományosan a nap fénypontja Schweitzer professzor beszéde volt, aki figyelmeztetett, hogy a múlt nem felejthető tanulság, a véres valóság és az erkölcsi mocskok világáról nem szabad hallgatni! Végül megáldotta a gyászmegelekedés minden résztvevőjét, felekezetre és nemzetiségre való tekintet nélkül.

A Kél málé ráchámim és a kádís után a gyászolók megtekintették az

„Emlékezés a dunaszerdahelyi zsidóság történetére” című kiállítást, majd a meghívott vendégek részt vettek a polgármester fogadásán.

Feldmár Tibor – Kornfeld Tibor

Tótkomlós

A polgármesteri hivatal dísztermében sok helybeli és elszármazott gyűlt össze a kegyeletes ünnepségre. Beszédet mondott Garay Rita jogi és közoktatási ügyintéző és Markovics Zsolt főrabbi. Ezt követően Virág Emese, az ORZSE hallgatója megrendítő előadásában Szilágyi Domokos Halál árnyéka című verse hangzott el. A holokauszt során meggyilkolt tótkomlóiak névsorát Balogh István olvasta fel. A gyászszertartás zárásaként a főtéri emlékműnél elhelyezték a kegyelet koszorúit és kavicsait.

Ezután Balogh István előadást tartott „A tótkomlói és a vihaszarki zsidóság és a holokauszt története, valamint jelentősége az oktatásban” címmel.

Kiskunhalas

Június második vasárnapján gyűltek össze a hitközség tagjai, az innen elszármazott, de szívükben mindig halasiak, a polgármester és az alpolgármester, számos önkormányzati képviselő, valamint a soha el nem múló gyászban osztozni akaró polgárok. Emlékezők érkeztek Budapestről, Pusztamérgesről, Izraelből, Kanadából és az Egyesült Államokból is. A hitközség megújult falai között, de a régi érzésekkel ülték le vendégeink, hogy felelevenítsék a lassan feledésbe merülő arcokat, régi emlékeket. A szertartásón Róna Tamás rabbi szavai és Zucker Immánuel kántor éneke adott vigasztalást. Külön köszönet illeti még Bakos Noémit, Fésűsné Bakos Ágneszt és Raáb Gábor, valamint a hitközség hölgytagjait aktív részvételükért.

Salgótarján

Az önkormányzat és a Nógrádi Történelmi Múzeum Baráti Köre közösen szervezte meg a hajdani gettó egyik helyszínén, a főposta falán elhelyezett emléktáblánál tartott gyászünnepséget. A program a Bolyai János Gimnázium és Szakközépiskola tanulóinak műsorával kezdődött, majd pedig Juhász Gábor alpolgármester emlékeztetett arra, hogy Salgótarjánban május 3-án

kezdődött a zsidó lakosság gettóba gyűjtése, június 5-én a szénbányavállalat udvarán 2310 embert zsúfoltak össze a városból és környékéről, június 13-án pedig elindult a halálonvat Kassán át Auschwitzba – a deportálás június 16-ára fejeződött be. Az alpolgármester hangzott: „Úgy gondolom, a holokausztról nem csak a zsidóknak kell megemlékezniük. Erről újra és újra beszélünk kell, mert csak a múlt megismerése és megértése segítheti az emberiséget a ma is veszélyeztető gonoszság, a fajgyűlölet legyőzésében. (...) Soha többé faji, etnikai megkülönböztetést, soha többé holokausztot!” Ezután Tóth Klára, a hitközség elnöke és az Új-Zélandból érkezett Sam Wald helyezte el a koszorút, a továbbiakban Salgótarján önkormányzata, a Nógrádi Történelmi Múzeum, az MSZP, a Fidesz-KDNP, a József Attila Művelődési és Konferenciaközpont, a Váczi Gyula Alapfokú Művelődési Intézmény, valamint a Bolyai János Gimnázium és Szakközépiskola képviselői koszorúztak az emléktáblánál.

Két nap múlva a gondosan ápolat temetőben rendezett gyászistentiszteleten Tóth Klára elnök köszöntötte a nagy számban megjelenteket, köztük az Izraelből, Új-Zélandból, Svájcól, illetve a Budapestről és a szörványokból, Pásztórol, Ceredről stb. érkezettek. Ezt követően Székyné Sztrémi Melinda polgármester beszédében emlékeztetett arra, a város igyekszik mindent megtenni annak érdekében, hogy a holokauszt sötét korszaka a jövőben is elevenen éljen az emlékezetben. Ennek jegyében például történelmi kutatásokon alapuló kiadványok megjelenését támogatja, a zsidótemetőt a benne lévő emlékművekkel, az áldozatok nevét őrző emlékfalallal egyetemben városi védettség alá helyezte, s oktatási intézményeiben hangsúlyt helyez a soá tragikus történetének ébren tartására is. Hangsúlyozta, hogy Salgótarján zsidó polgárai meghatározó szerepet játszottak a helyi nagyipar, a kereskedelem, a kulturális és szellemi élet alakításában, s a történelmi igazság szellemében erről a jövő nemzedékeinek sem szabad megfeledkezniük. Mind mondta, a városban soha többé nem kaphat teret a rasszizmus, az antiszemitizmus, az etnikai és a vallási megkülönböztetés.

Ezután Markovics Zsolt szegedi főrabbi emlékezett a mártírokról. Beszédében felhívta a figyelmet azokra az aggasztó és mind gyakoribbá váló jelenségekre, amelyeket az országban az ismét aktivizálódó szélsőjobboldal megjelenése és erősödése is jelez, s amelyek ellen egyre késik a következetes fellépés. A náci eszmék hangoztatásával és a holokauszttagadókkal szemben sem történik érdemi fellépés, jóllehet ezt a magyarországi belső jog részévé vált nemzetközi szerződések is előírják.

A beszédek után a Kél málé ráchámim és a kádís elhangzásával ért véget a megemlékezés.

Bódi Tóth Elemér

(Folytatjuk)

GYÁSZISTENTISZTELET A FÁNÁL

(Folytatás az 1. oldalról)

(...) A tegnapi szombaton olvashattuk a Pirké Ovajszban, Az atyák fejezetei című talmudi részben: Kol áhávo sehi szlujó vödovor, botél dovor, bötélo áhávo... Minden szeretet, amely valamely dologtól függ, ha megszűnik ez a dolog, megszűnik a szeretet, de ha nem függ semmitől, nem szűnik meg soha...

Első volt a zsidóság az emberiség történelmében, amely hirdette: Vöohávo löréácho komajcho! Szeresd embertársadat, mint önmagadat!

Ma is ezt valljuk, több mint hat évtizeddel a világegés után, mert csak szeretetben, békességben lehet élni, dolgozni, építeni egy szebb jövőt.

Nyilatkozat a szlovákiai nyelvtörvényről

Az elfogadott nyelvtörvény súlyosan sérti a Szlovákiában kisebbségben élők jogait és nagyban nehezíti mindennapjainkat. Támogatjuk a Magyar Köztársaság kormányának és a parlamenti pártoknak a nyelvtörvényt elítélő nyilatkozatait, és kérjük őket, hogy lehetőségeik szerint tegyenek meg mindent az európai testületknél az elfogadott törvény visszavonására, az évezredes zsidó-keresztény értékrend jegyében fogant európai együttélés szabályainak megtartására.

Az elfogadott szlovákiai nyelvtörvény alapvető európai értékeket és szabályokat sért, ezért az nem tekinthető pusztán egy ország belügyének. Egyházaink képviselőiben nemzetközi egyházi szervezetek segítségét is fogjuk kérni, hogy tegyenek lépéseket az elfogadott szlovákiai nyelvtörvény visszavonásáért.

Magyar Katolikus Püspöki Konferencia
Magyarországi Református Egyház
Magyarországi Evangélikus Egyház
Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége

Választások az ortodoxiánál

A Dob utca 35. patinás dísztermében a közgyűlés rendes tagjain kívül megjelent Gulyás Kálmán államtitkár, Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató, valamint Streit Sándor BZSH-elnök és számos érdeklődő. A választási bizottság nevében az esemény levezető elnöke Szegedi Tamás volt, mellette foglalt helyet Egri Oszkár, a BZSH-Mazsihisz jogásza. Szegedi Tamás elsőként köszönetet mondott a távozó tisztségviselőknél, s egyúttal üdvözölte az új tagokat is. Ezt követően a jelölőlista alapján megválasztották a választmány tagjait, majd a második fordulónál már ez a 17 fő vonult el 5 vezető tisztségviselő, előljáró kijelölésére. Ismertették az eredményt, melynek értelmében az elnöki tisztséget a továbbiakban is Herczog László látja el, az alelnök személyében Dov Lévy üdvözölhetők, s a főtűkari tevékenység változatlanul Somlai Tamás hatásköre marad. Herczog László néhány mondatban megköszönte a bizalmat, hozzátéve, feladatát a továbbiakban is a legmagasabb szinten igyekszik ellátni. Az elnök néhány sikerről számolt be, köztük a Hanna étterem felújításáról, nyitva tartásának megváltoztatásáról, a hulléltatás átszervezéséről, s a Wesselényi utcai iskola további fennmaradása érdekében várható pénzforgás ütemezési tervéről, az Alma utcai Otthonban történt vezetőváltás pozitív hatásáról. Ezt követően jövőbeni tervek hangzottak el.

Közzetűti kitekintő

Szeged

Csongrád Megye Önkormányzata a közelmúltban rendezte meg a XI. Szegedi Közművelődési Nyári Egyetemet a Megyeházán. A programsorozat címe Vallások és kultúrák volt. Az első napon Magyar Anna képviselő-testületi elnök (Fidesz) megnyitóját követően a zsidóság volt a fő téma, amelynek keretében előadást tartott Weisz Péter (KDNP, izraelita műhely) „Az együttélés története – magyar-zsidó történelem”, Zakar Péter, a Csongrád Megyei Képviselő-testület alelnöke, történész (Fidesz) „Löw Lipót és a zsidó-magyar együttélés”, Markovics Zsolt főrabbi „Zsidó vallási élet Magyarországon, ezen belül a dél-alföldi régióban”, Lednitsky András, a szegedi hitközség elnöke „A zsidó kultúra továbbélése, jelenléte napjaink közművelődésében Magyarországon” címmel. A hivatalos programhoz a hitközség szeretettelhona a kóser konyha ételéből készült menüvel, hitközségi intézményi idegenvezetéssel, este a Golda Meir Szalonenekar koncerttel járult hozzá az Új Zsinagógában.

A Közéleti Kávéház nagyszámú közönsége látogatott el a hitközséghez. A program keretében beszélgetést folytatott Szalay István egyetemi tanár, a társaság elnöke, korábbi egyháziügyi államtitkár Markovics Zsolt főrabbi az Öszövényesgről és az Újszövényesgről. Számtalan kérdés hangzott el a hozzászólások keretében a zsidóság és a kereszténység viszonyáról, törvényeiről.

A Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán az Öszövényesgről Jogi Intézet hosszú évek óta külön kurzust hirdet a különböző népek jogáról (szláv népek joga, arab jog, a Szandzsák, az egyedülálló vallási régió stb.). Az évtől a zsidó joggal is külön kurzus foglalkozik, amelynek keretében a Pólay Elemér Alapítvány tansegédletként közreadta Heka László tudományos munkatárs „A zsidó jogrendszer alapjai” c. kötetét. Az igen hasznos anyag foglalkozik a zsidó vallás és jog történetével, az igazságszolgáltatás szervezésével, a zsidó büntetőjoggal és a zsidó magánjoggal. A jegyzet kiválóan érthető, áttekinthető. A szerző ezúton köszöni meg Schöner Alfréd főrabbi, rektor ajánlását és Beer Iván lektori munkásságát.

L. A.

Hódmezővásárhely

Több mint 60 esztendő után brit mila szertartásnak adott otthont a zsinagóga. A rokonok mellett a hitközség tagjai, barátok és ismerősök várták Vanderstein János volt hitközségi elnök és felesége, Rozika harmadik unokájának jövetelét. Az édesanya Vanderstein Noémi, az édesapa Kása Ferenc.

Vanderstein Sámuel

A délelőtti istentisztelettel kezdődött, ahol az előimádkozói teendőket Raguczki Gábor kántor látta el. A baba megérkezését követően a körülméleti szertartást Köves Slomó rabbi végezte el. A néhány napos Vanderstein Sámuel Henrik a Smuel Cvi ben Frádl Lea nevet kapta Ábrahám szövetségébe történő felvételekor. A zsúfolásig megtelt épület a vendégek énekétől és gratulációitól volt hangos. Az ünneplés az imateremben folytatódott, ahol a köszöntők után a nagyszülők kidust adtak a megjelenteknek.

Mázál tov! Jó egészséget kívánunk Sámuelnek és egész családjának!

gáljuli

Klubhír

A Hunyadi téri templomkörzet Generációk Klubja legutóbb Vencel György kántort és az Alma utcai Otthon új vezetőjét, Jutkát látta vendégül. Az invitálás miérte az alkalommal nem a szép hangú kántor megénekeltetése volt, s nem is ebbéli minőségében jött el.

A klubvezető egy interjút akart „megspórolni”, így ez alkalommal kérdezte meg az Alma utcai Otthon irányítását átvéző Jutkát és a szociális munkásként ott tevékenykedő Gyurit tapasztalataikról, változtatási terveikről, jövőre vonatkozó elképzeléseikről.

Elsőként Jutka beszélt arról, hogyan sikerült csendesen, de céltudatosan korrekt munkakapcsolatot létesítenie az ott dolgozó kiszolgáló személyzettel. Derűs légkör alakult ki, és dologidőben elvégzendő akad bőven.

Meg kellett ismerniük az otthonlakókat, mégpedig tapintatosan, személyenként más-más módon, s ehhez nagy segítséget nyújtott tapasztalatuk, empátiuk és társasági képességük, az, hogy évtizedek óta segítőt hivatást (otthonvezetés, szociális munka) is betöltöttek.

Az új vezetőnő elmondta, kis léptékben, nem erőltetve, de mindenképpen azt kívánják elérni, hogy az ott élő – gyakran mentális gondokkal, korábbi fájdalommal, sérelmekkel küszködő – emberek kommunikációja, egymás jobb megismerése, elfogadása megvalósuljon, az önként vállalt szeparáció oldódjon. Ez utóbbi tekintetében máris komoly előrelépés tapasztalható, s erről Gyuri beszélt az érdeklődőknek.

Heti rendszerességgel szervez nem is akármilyen programokat, és az első alkalommal felreppenő hír, miszerint „úgysem jön el senki”, valótlannak bizonyult. Egy-két kivétellel az Otthon minden lakója ott volt, érdeklődéssel, aktivitással vett részt ezeken az eseményeken, és már rákészülve, izgatottan várják a továbbiakat. Gyuri nem kisebb vendégeket invitált (s jöttek, honorárium és taxiszámla kifizetése nélkül, örömmel), mint Popper Péter, Benedek István Gábor, Garai Róbert, s július 2-án az Alma utca vendége volt Vitray Tamás is.

Él-lakik az otthonban egy szellemileg abszolút friss, nyitott, de mozgásában korlátozott hölgy, az ő kis lakrészében külön szavalt a versmondó s beszélgetett BIG. Azért ez nem gyakori dolog, higgyék el nekem...

Summázva a dolgokat: az egész, mintegy másfél óras esemény során tapintani lehetett a csendet, a figyelmet a helyiségben. Utána záporoztak a kérdések, javaslatok hangzottak el, és sikerült kieszakozni, hogy a közeljövőben a Generációk Klubjának mintegy tizenöt tagja tehessen látogatást a sok szempontból megújult Alma utcai Otthonban.

Gál

Külföldi magyar ajkú hitközségi vezetők találkozója

Folytatódik a debreceni hagyomány

A korábbi évekhez képest, amikor a debreceni Aranybika előtti művészi időjárás-kijelzője sosem ment +30 fok alá, idén borús-esős napokat tölthetett a városban a DZSH meghívására érkező mintegy száz vendég, öt ország (Szerbia, Románia, Szlovákia, Németország, Magyarország) magyar anyanyelvű testvérhitközségének küldöttei.

Ebben az esztendőben a 10. jubileumi konferencia címe és témája („A zsidóság – a hitközségek jövője”) aktuális kérdéseket feszegetett, s igyekezett azokra megoldást javasolni. A háromnapos esemény moderátora (majd előadója is) Csukás Judit valóságos történet volt.

A hitközség dísztermében tartott megnyitón Horovitz Tamás elnök üdvözölte a megjelenteket, köztük a város vezető tisztségviselőit, a társesházak képviselőit, a BZSH-Mazsihisz első embereit, közjogi és vallási méltóságokat, köztük Kocsis Róbertet, a megyei önkormányzat alelnökét, Szentei Tamást, az önkormányzat kulturális osztályvezetőjét, Bölskei Gusztáv püspököt, a Református Zsinat lelkes elnökét, a Hit Gyülekezetének delegáltjait, Hódossy-Takács Elődöt, az RHE rektorhelyettesét, Fekete András görög-katolikus parochust, Feldmájert Pétert, a Mazsihisz elnökét, Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgatót, Gulyás Kálmán államtitkárt, Várnai Juditot, Izrael korábbi magyarországi nagykövét, Dávid Moskovitsot, a Wesselényi utcai iskola egyik létrehozóját, Yechiel Wasserman rabbit, a Zsidó Világszövetség képviselőjét.

A debreceni hitközség elnöke megnyitójában elmondta: a találkozás egyik célja a sajnálatosan felerősödött rasszista és antiszemita megnyilvánulások következtében létrejött helyzet kezelése, az ellenük történő fellépés. A hitközségeknek, azok vezetőinek felelősségteljes szerepük van a kérdés megoldásában éppúgy, mint a közösség s a jövő építésében, ősi hitünk és hagyományaink megőrzésében, valamint továbbadásában.

Bölskei Gusztáv kijelentette: határon innen és túl van és lesz a hitközségeknek jövője. Mindemellett úgy tűnik, korunkban az emlékezet meglehetősen rövid távú, ezért fontos a figyelem középpontjában tartani a múltban megtörtént eseményeket is.

Kocsis Róbert kronológus áttekintést adott a megkülönböztetés nélküli, békés időszakokról, elmondva egyebek mellett azt is, hogy a reformkor küszöbének nagyjai támogatták a zsidóság emancipációját. Szólt a trianoni békeszerződés körülményeiről, hatásáról is, arról a folyamatról, mely végül a holokauszthoz vezetett.

Szentei Tamás elmondta, hogy az évente megrendezett konferenciák mindig egy-egy időszerű problémát vitattak meg tematikusan, szakmai keretek között. A résztvevők egyre növekvő száma is alátámasztja azt a tényt, hogy igény van az együtt gondolkodásra. Szentei kiemelte: a civisváros vezetése a rendszerváltástól fogva kitűnő kapcsolatot tart fenn a hitközséggel.

Hódossy-Takács Előd beszélt a Református Hittudományi Egyetem regionalitásáról, nagy múltra visszatekintő zsidósággal kapcsolatos tevékenységéről. Bejelentette: kibontakozni látszik együttműködésük az ORZSE-vel a kutatás, az oktató- és nevelőmunka terén.

Fekete András utalt arra, hogy olyan korban élünk, amikor a szétszórtaság, a diaszpóra tekintetében paralel és relatív helyzet ismerhető fel a zsidóság és a magyarság vonatkozásában. Minél több dologban értünk egyet, annál nyilvánvalóbb, mennyi még a teendőnk. A zsidóság – hangsúlyozta – tiszta elvekkel őriz-épít. Izraelnek nincsen alkotmánya, de van Tórája, jövő pedig csak a múlt ismeretében létezhet.

Programon kívül kapott szót **Várnai Judit**, aki hangsúlyozta köldését a városhoz, a konferencia szellemiségéhez, majd a Magyarországon felerősödni látszó antiszemitizmus-rasszizmus kérdéssel kapcsolatosan foglalt állást. „Nem lehet tovább tűrni, fel kell állni és azt mondani: elég!” A szólásszabadság nem lehet abszolút, törvényi szabályozásra van szükség.

A megnyitó szavai után gondolatébresztő előadások villantották fel a téma nagy egységeit.

Elsőként **Zoltai Gusztáv** lépett a mikrofonhoz. A zsidó családdal kapcsolatban egyebek mellett elmondta: a házasság, vagyis a családalapítás valamennyi fontos, lényeges kérdése szabályozottá vált József Károly által, és azóta is ez az irányadó törvény a zsidó világ majdnem minden részében. A Sulchán Áruh fejezetei, paragrafusai több évszázada pontosan megszabják a zsidó élet kereteit. Esetünkben rögzíti a vőlegény és a menyasszony, valamint családjuk kötelezettségeit, a frigyel kapcsolatos eljárásokat és az esküvői szertartásokat.

„Mai szemmel nézve is lenyűgöző az a bonyolult és felelősségteljes jogi mérlegelés, ahogyan a kódex rendelkezik a család védelme, egysége felől. Ide tartoznak azok az egészségügyi-tisztasági és rituális utasítások is, amelyek megtartása kötelező. A zsidóság emblematikus, bibliai parancsa a körülmetélés. Felelemel az az alapos gondosság, ahogyan a Sulchán Áruh a közösség legifjabb tagja felől, a mohél tevékenységéről intézkedik.

(...) Manapság, a második világháború után átalakult és megváltozott társadalmunkban a megfoglyakozott számú zsidóság már nem folytathatta régi tradícióit. És Izraelben, ahol ez a szellemi örökség nagyon is él, emberszámban – sajnos – nem pótolhatják a kényszerűen kiesett, megölt nemzedékeket. Látunk bizonyos jeleket arra, hogy a soá utáni harmadik, negyedik generáció visszatér a tradicionális zsidó értékekhez, de ez az intenzitás kevés. Talán megleljük, rábukkanunk a megoldásra, a hitélet új, sokakat vonzó formájára; talán születik egy új, hatalmas látnoki erővel bíró hitvezér, akinek lelkesítő gondolatai ismét vonzóvá teszi az elmélyült tanulást, kiterjesztik az élenkítő, pezsgő zsidó szellemet. De e reménytől függetlenül minden zsidó embernek meg kell tennie a maga kis lépését a zsidóság centrumához. Ez pedig a közösség keresése, a hit megőrzése, a tradíció megtartása, az örökös tanulás, s mindezek alapja a zsidó család megtartása.”

Aser Ehrenfeld, Debrecen vallási vezetője történelmi visszatekintést ezzel zárta: a vallás gyökeresítéséhez intézmények létrehozására volt szükség. Számunkra – mondta – a legfontosabb intézmény a temető, majd a mikve, és ha ez a kettő már adott volt, akkor emelhetek templomot.

Ehrenfeld feltette, majd meg is válaszolta a kérdést: mit jelent egy hitközség tagjának lenni, mit jelent az, hogy zsidó? Elmondta továbbá azt is, hogy a hitközség és annak tagjai kölcsönösen hatnak egymásra, mindketőnek szüksége van a másikra, ugyanakkor kötelezőségei is vannak.

Deutsch Gábor (ORZSE) értekezése a zsidó otthonról lapunk más helyén olvasható.

Prof. emeritus dr. Gergely Judit felidézte azt a kort, amikor a családi kör klasszikus életvitelére a közép-európai zsidóság nagy többségénél drasztikusan szűlt bele a történelem. Hová lett a család? Először az apa lépett ki. Munkaszolgálatra hurcolták. Értelmetlen érdekekért, gyakran megkínozva, idegen földön lelte halálát. A pusztítás nem állt meg. A papírlap, amelyre gyalázatos törvényeket írtak, kinyitotta az addig oltalmat jelentő otthon ajtaját, kioltotta a tűzhelyek parazsát. Üresek lettek a házak, lakások, sőtétbe borultak az iskolák, templomok. A következő áldozatok többnyire a nagyszülők lettek, akik magukhoz ölelve vitték a védtelen csecsemőket. Az idős kor legnagyobb gondja nem annyira a betegség. Ez gyógyítható, kezelhető. A gond az egyedüllét. Ne hagyjuk elmagányosodni az időseket! Fogjuk meg a kezüket. Szervezzünk értelmes közössé-

geket, ahová szívesen elmennék. Érezzék, hogy van helyük a társadalomban, szükség van rájuk!

Breuer Péter, a Közel-Kelet és a biztonságpolitika szakértője nagyon rövidre fogta, szinte pontokba szedte mondanivalóját. A zsidóknak kétféle dobog a szívük, mondta, s ennek kapcsán emlékeztetett az otthonától 1096 napja távol lévő izraeli katonára, akinek sorsa élénken foglalkoztatja a világ zsidóságát, s akinek megmeneküléséért milliók imádkoznak.

Szólt arról is, hogy 72 (!) új mecset épült, Betlehemben pedig tiszteletbeli konzulátus létesül. Breuer kitért Netanjahu legfrissebb beszédére, majd az elmondottak tükrében megemlítette azt a fővárosi hírszerkezőt, aki Izrael kormányát szélsőjobb-oldalinak titulálta...

Csukás Judit átfogó ismertetést adott arról az időszakról, amikor a „zsidó nők által birtokolt szellemi tőke kiáramlott a piacra”. Beszélt a debreceni Hatvan utcai chászid családok asszonyairól-lányairól, akik a háttérből, feleségként, anyaként nagy szolgálatot láttak el. A család szentségét szem előtt tartva képessé váltak a figyelem megosztására, tanulni kezdték, s ezáltal nagy értékek generálódtak.

Lancz Éva a WIZO történetéről, munkásságáról tartott előadást. Tájékoztató sok egyéb mellett arról is, hogy 1920-ban Londonban egy nőegyleti ülésen három hölgy alapította meg a WIZO-t. A hír gyorsan terjedt, és 1921-ben már több ország részvételével Karlsbadban konferenciát tartottak. Munkájuk, megalakulásuk célja az akkori Palesztinába vándorló zsidók segítése volt. Ma már 63 országban működik a szervezet, és komoly anyagi támogatást nyújtanak izraeli oktatási intézményeknek. Négyévenként rendeznek világgongresztust Tel-Avivban, melyen minden ország képviseli saját WIZO-csoportját, és közjogi méltóságok, politikusok is megítélik az eseményt.

Roth Tibor, a brassói hitközség elnöke tíz kérdést tett fel (mi maradt meg, mint zsidóságot összetartó tényező) és válaszolt is meg. Előadása részletekben menően alapos volt és időigényes, ezért csak nagyon röviden: nép? nemzet? vallás?

Ortodox vagy „csak” zsidó? Az előadó véleménye szerint ez jellemzően a chupá alatt érzelhető. Ki a zsidó? És főleg ki nem? E kérdés során Simon Peresz meghatározását is említette, új szervezetek létrejöttét sorolva. Hogyan olvassunk tórá? Kiemelte a zsidóságot fenyegető egyik nagy veszélyt, a tudatlanságot. Szólt közös értékekről, az összetartozás tudatáról, arról, hogy a könyv népe egyre kevésbé ismeri saját könyveit, majd javaslatot tett a tóra olvasásával kapcsolatban.

Öregek vagy ifjak? E témában a zsinagógájukat látogatók átlagéletkorát említette, majd svéd példával (Paideia) érvelt, amely lehetővé teszi a zsidó vagy a zsidósághoz közel álló fiatalok vallási nevelését.

Heller Zsolt néprajzkutató Groó Diána Córez című filmjének alapgondolatával indította „Öntudatkeresés, önmagára találás az összefüggések vizsgálásával” című előadását. Elmondta: egy nép, egy nemzet különös és egyedi ismertetője saját kultúrája, a múlt, az örökség, a szokások, az életmód, a hitvilág, az élet mindennapjait kitevő események, a gondolataink, amelyek az egyedi és a tradícióhoz erősen ragaszkodó neveltetésünkből fakadnak. Ezeket azonban nem egyformán éljük meg. Heller részletesen beszélt a „Kit tekinthetünk zsidónak?” s a „Van-e zsidó kultúra?” összetett és sokszínű definiálásáról, Szabó István A napfény íze c. filmjének megindító jeleneteiről, Vámos Miklós Apák könyve című regényében rejlő képességekről.

Kékesi Zsolt, a Magyar Fejlesztési Bank ügyvezető igazgatója a világgazdasági válságot mint jelenséget közelítette meg. Utalt arra, hogy valamikor kis szatócsboltosok, fűszeresek és kereskedők éltek szép számmal ezen a vidéken is, többségük szerényen, és zsidó családok generációit tartották el. Talán épp ebből az időből származik az „élni és élni hagyni” zsidó életfilozófiaként vallott mondas. Sábátok elválasztották a munkásnapokat az ünneptől, és megtartották évezredek hagyományait.

Feldmájert Péter Mazsihisz-elnök foglalta össze s zárta a nap hivatalos programját. Szólt egyebek mellett a Szináj-hegyről érkezett törvények betartásáról, betarthatóságáról, arról, milyenek voltak elődeink és milyenek vagyunk mi. Családi példával utalt a „micvák egybeérésére” és arra, hogy a sok kiváló és nagy tudású rabbi mellett a korábbi kőnép éppen olyan volt, mint ma élő utódai.

Olyan vezető egyéniségekre van szükség – hangsúlyozta –, akik egyaránt képesek megfelelni a modernitásnak és a törvényeknek is. Feldmájert kiemelte és példaként ismertetette, hogy ha a „fonalak” (apa-anya-tesztvér-család-zsidó közösség) elszakadnak, eltűnhet a zsidóság. Az előadó javasolta: vitassuk meg a problémákat, mi az, ami mindnyájunkban közös, mint egyebek mellett az, hogy őseink zsidótemetőben nyugszanak, közösen küzdünk az antiszemitizmus ellen, s közös kulturális örökségünk is.

Mi az, ami a magyarországi zsidóságot társadalmilag fenyegeti? – tette fel a kérdést az elnök. Szólt a beláthatatlan következményekkel járó szakadástól, arról, hogy ennek megoldása a törvényutódok feladata. Elmondta azt is, hogy nem lehet „ortodox-neológ-reform” zsidókat nevelni. Zsidókat kell nevelni, s ebben nagy szerepe van az oktatási intézményeknek, a többi mellett a Wesselényi utcai iskola egyik alapítójának, a jelen lévő Dávid Moskovitsnak is.

Végül Feldmájert kiemelte: tudjuk, hogy harcolni kell, úgy dolgozni, hogy a régóta aktuális törvényjavaslatokat, módosító indítványokat elfogadják az Országgyűlés. Együtt kell működnünk; lehetnének menekülő, de nem szeretnénk azok lenni.

A tanácskozás második napja három témában, szekciókban zajlott.

A konferencia harmadik, zárónapjának délelőttjén került sor az összefoglalóra, amikor is a szekciók vezetői néhány mondatban vázolták a leggyakrabban elhangzó kérdéseket, véleményeket. Abban mindnyájan egyetértettek, hogy a program ötlete nagyon jónak bizonyult, szükség van a kérdések feltételére, és kell fórum is, ahol szakemberek adhatnak választ, ugyanakkor újabb lehetőség nyílik az együtt gondolkodásra, a vélemények ütköztetésére. Az is nyilvánvalóvá vált, hogy a rendelkezésre álló idő nagyon kevés volt a témák átbeszélésére, de gondolatébresztő hatása dicséretes volt.

Paszternák Tamás (gazdasági szekció) elmondta, Szabó Zoltán előadásában sok egyéb mellett egy 2006 óta tartó folyamatot mutatott be, valamint szó esett az egyházi intézményekkel fennálló partnerkapcsolatokról. Elhangzottak eredmények, forrásnagyság és különféle modellminta tétel javaslatok. Beszédtema volt a zsidó közösségek finanszírozása, különféle pályázati lehetőségek, s nem utolsósorban a kárpótlási folyamat jelenlegi állása, a forráselosztás hitközségek és civil szervezetek között.

Lichtmann Tamás (kulturális szekció) kiemelte: olyan nagy volt az érdeklődés, hogy minden témát átbeszélni napokig is eltarthatott volna, így is sor került azért fogalmak tisztázására, egyetértés mellett megfogal-

mázódhatott, hogy a vallás az egyetemes kultúra alapvető szelete, a zsidó kultúra a vallás nélküli elképzelhetetlen, s globalizálódó társadalmunkban nagy feladat hárul a fiatalokra.

Gergely Judit vezetésével a közösségi szekcióban szinte általános problémákat fogalmaztak meg: időszűk tagság, törekvés a közösség összetartására, egyedülálló megsegítése, hitközségek és civil szervezetek kapcsolatának megőrzése. Abban is konszenzus volt, hogy a családok ismerjék a zsidóság alapjait, a tradíciókat, az imákat. Úgy tűnt, hogy ez alkalommal inkább a közösséghez tartozás került előtérbe, mint a családok helyzete.

A beszámolókat újabb előadás (Kardi Judit, Radó Ákos és Horovitz Tamás alelnökök részéről) követte „Bemutatkozok a Zsidó Kongresszus” címmel.

Sokrétűsége okán inkább csak vázlatosan érthették a témát, amelyről (alakuló ülés és az utána következő tanácskozások) lapunkban több alkalommal is olvashattak részletes beszámolókat, így eltekintենk a referátumok közreadásától.

A háromnapos konferencia zárógondolatainak elmondása, a szimbolikus (de igen nagy figyelmességre utaló) ajándékok átadása a DZSH elnökére, Horovitz Tamásra hasznos.

Az elnök nagyon hasznosnak ítélte a sokéves tapasztalatra épülő, de számos újjal is bővült együttléte. Soha nem lehetünk teljesen azonos véleményen, ezért természetes, hogy időnként élénk diskurzusok is kialakultak. Ettől függetlenül a megítélés egységes, az állásfoglalások között.

Horovitz beszélt a vallási szabályok betartásának fontosságáról, a mai korak valóján megfelelésről. Kiemelte, annak idején minden vités kérdésben a rabbi adott megnyugtató választ, ma egy-egy hitközség életében a vallási-világi vezetők együtt munkálkodása a meghatározó, annak ellenére, hogy korántsem biztos a véleményazonosságuk.

Az elnök javasolta, találkozzanak gyakrabban a közösségek elöljárói, üljenek egy asztalhoz vallásos és nem vallásos zsidó emberek. Hangsúlyozta azt is, hogy ezen a tanácskozáson a történelmi egyházak képviselőinek jelenléte jelzésértékűnek tekintendő az antiszemitizmus elleni közös fellépés okán is. Megköszönte a részvételt, és sor került – egyfajta elismerésként – az ajándékok átadására is.

Ami a tudósításból kimaradt, de nem feledékenységből, hanem épp hangsúlyossá tétele okán: pénteken és szombaton természetesen istentisztelet volt a kis ortodox imaházban, amely szüfőlásig megtelt. Volt sálós szüduot, majd havdala a szombat kimenetelekor, s a hagyományos dróságok, tanítások sem maradtak el. Két kiállítás is rendeztek erre a különleges alkalomra: a Kápolnási utcai zsinagógában Heller Zsolt, az egyetem néprajz tanszékének tanára nyitotta meg az „Anna Frank naplója” címűt, a Bajcsy-Zsilinszky úti székház emeleti folyosóján pedig Kreislerné dr. Grosz Zsuzsa mutatta be Forgács Tünde: „Az egykori kisvárdai zsidó hitközség szakrális helyei” című tárlatát. A három nap során lehetőség nyílt a Gabbiano Print Nyomdás és Kiadó, valamint a Múlt és Jövő legújabb kiadványainak megvásárlására, találkozási, kis csevejre a kiadók első embereivel.

Persze hogy volt móka és kacagás is, erről mintegy másfél órában a Mikroszkóp Színpad két nevetettője, Heller Tamás és Beregi Péter gondoskodott.

S most a köszönet szavai az elnöknek, az előjáróság tagjainak, a házigazdáknak a szervezésért; a konyha dolgozóinak a gigantikus adagok elkészítésért, tálalásáért; Zámori Edith titkárságvezetőnek a koordináció, a szállásfoglalás és a menet közben felmerülő kérdések, problémák megoldásáért; Dickman László samesznak a szertartások zavartalan lebonyolításáért.

Több mint száz résztvevő nevében mondanék köszönetet.

GálJuli

Botlatókö-avatás a Szövetség utcában

Borús volt a vasárnap reggel, amikor mintegy kéttucatnyi ember – családtagok, barátok, hittestvérek – gyülekezett Pesten a Szövetség utcának azon részén, amelyet ma már Rejtő Jenő utcának hívnak, egy VII. kerületi régi bérház előtt. Egy külföldi művész indította útjára a kezdeményezést, hogy a nácizmus áldozatainak korábbi lakhelyei előtt egy-egy úgynevezett „botlatókövet” helyez el a járdába építve, mintegy figyelemfelhívásul az utókornak és mementójául az áldozatoknak, az értelmetlen halálnak. A kezdeményezést a *Karsai László* által vezetett alapítvány karolta fel Magyarországon.

Ezen a reggelen *Zoltai Gusztáv* mártírhalált halt szüleinek emlékére avatták fel a járdába épített két fénylő rézlapocskát, rajta a nevekkkel és az adatokkal.

Borús volt a reggel, a lakók is még épp hogy csak ébredtek, a környék képe egyáltalán nem mutatott ünneplésszerűséget. Ennek az eseménynek azonban éppen az a célja, hogy a hétköznapi percekben figyelmeztessen a tragédiára, és kínáljon helyes utat. A járda képe sem volt valami ünnepléses. Hamar került azonban vödör, kefe és rongy, néhány perc alatt minden készen állt az avatásra. Időközben a nap is kisütött. A házban lakó egyik néni kiderítette – mint utolsó akkori itt lakó és túlélő –, hogy jól ismerte a Zucker családot, és hamar megindult az emlékképek közös idézése.

A hivatalos ünnepi megnyitót és avatást a Scheiber iskola történelemtanára, *Patkó Csaba* tartotta, akit egyébként kutatómunkájában az iskola lelkes tanuló segítenek.

Majd *Zoltai Gusztáv* mondott bensőséges hangú emlékező mondatokat a ház kapujánál, ahol szülei mártírhalála után is még több évtizedig élt. Drága szüleihez szólt a beszéd, akiknek nevei a botlatóköveken szerepelnek. Megható szavakkal mutatta be nekik a családot, a barátokat, és emlékezett a régmúlt időkre.

Deutsch László főrabbi imádsága után a jelenlévők együtt mondták el a kádist, az addigra a ház és a környék lakóival jócskán kibővült hallgatóság előtt.

Bízunk benne és reméljük, hogy az emlékezés ezen formáját a jóérzésű lakosság, a szomszédság és a hozzátartozók még sokáig tiszteletben tartják, ápolják!

„Békés” tüntetés volt...

„Ez lesz nektek a fesztivál” – ordították és letépték a zsinagóga kapujáról a plakátokat

„Mocskos zsidók” – kiabálta és odavizelt a templom bejáratához

„Rongálás”

Kérdésünk: hol voltak a rendőrök július 4-én?

Épül a „Zsidónegyed kapuja”

Paszternák Tamás fogadta és köszöntötte a vendégeket a sajtótájékoztatón, többek között a Magyar Turizmus Zrt. részéről *Niklai Ákos* elnököt és *Róna Iván* vezérigazgatót, *Steiner Pált*, a Közép-Magyarországi Regionális Fejlesztési Tanács elnökét, *Lukovich Tamást*, a Pro Regio Nonprofit Közhasznú Kft. ügyvezető igazgatóját, majd szóásra elsőként felkérte *Steiner Pált*, aki bevezetőjében idegenforgalmi számadatokról tájékoztatta a megjeleneket. Ennek kapcsán azt is elmondta, hogy évenként mintegy százezer azok száma, akik kimondottan a Dohány utcai zsinagóga meglátogatásáért érkeznek hazánkba. Mintegy tíz százalékuk egyúttal lerója kegyeletét elpusztult hozzátartozói emléke előtt is.

Sok budapesti autóval, gyalogszerrel naponra érinti a környéket, mit sem sejtve arról, hogy pár méternyire tömegsírok találhatók – emelte ki a szónok.

Sokan tehát emlékezni jönnek hazánkba, van, aki látogat, mások pedig „csak” gyönyörködnek, s ők is egyetértenek abban, hogy nem történhet meg még egyszer az, ami volt, s ami mostanság felsejleni látszik.

Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató elmondta: a Zsidónegyed kapuja a Mazsihisz első olyan, az Új Magyarország Nemzeti Fejlesztési Terv keretében benyújtott pályázata, amely eljut a megvalósításig. Ki kell emelni a történelmi egyházak és a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség közötti partneri viszonyt, amely 2007 óta folyamatos fórumot biztosít az egyeztetéseknek, megfelelő információáramlásnak, ezzel jelentősen elősegíti a pályázat sikerességét.

A Mazsihisz és a BZSH konzorciuma 2008 áprilisában nyújtotta be pályázatát. A tavaly decemberi pozitív döntés értelmében közel 40 millió Ft támogatást nyertünk a Közép-Magyarországi Regionális Operatív Program „A turisztikai fogadóképesség javítása” című (KMOP-2007-3.1.2/A/B/D) kiírásán.

A pályázatban megfogalmazott célok hosszú évek óta megvalósításra váró fejlesztéseket

foglalnak magukban, melyek a KMOP forrásai nélkül nem valósulhatnának meg.

A Mazsihisz és a Pro Regio Nonprofit Közhasznú Kft. március 6-án írták alá a támogatási szerződést. A projekt keretében a Budapesti Zsidó Hitközség Zsidó Idegenforgalmi és Kulturális Központja üzemeltetésében „Jewinform” néven információs pont jön létre a zsinagóga árkádsorában, mely az országos Tourinform-hálózat tevékenységéhez hasonlóan a zsinagóghoz érkező nagyszámú látogató színvonalas kiszolgálását végzi majd.

Megvalósul az épületkomplexum fizikai és infokommunikációs akadálymentesítése, melynek részeként panorámalift viszi majd a turistákat a múzeum eddig nehezen megközelíthető kiállítótermeibe, s a mozgássérültek számára látogatható lesz a zsinagóga és az Emánuel Emlékfa is.

A hallássérülteket indukciós hurok segíti, kihelyezésre kerülnek a megfelelő piktogramok. A Wesselényi utca 7. számú épületben, az eddig raktárként használt helyiségek helyén, az évi több mint 200 000 látogató számára megfelelő kapacitással rendelkező melléképületeket alakítunk ki.

Az építési beruházásokra nyílt közbeszerzési eljárást írunk ki, melynek eredményhirdetése június elején volt. A nyertes mindkét részben a HOBI-X Fővállalkozási és Kereskedelmi Kft., amely már megkezdte a kivitelezési munkálatokat. Az építés a Zsidó Nyári Fesztivál kezdetére, augusztus 26-ára fejeződik be, a lift üzembe helyezése pedig november 20-ára várható.

A projekt további fontos elemeként egységesített térképeket és információs táblákat helyezünk ki magyar és angol nyelven, illetve Braille-írással, melynek segítségével a látássérültek is kielégítően tájékozódhatnak.

A Magyar Zsidó Múzeum állandó kiállítása audio guide szolgáltatással és múzeumi információs ponttal várja majd a látogatókat, és új állandó kiállítás nyílik a zsinagóga 150. születésnapja alkalmából.

Kezdetben. A zsidónegyed kapuja-projekt megújítja

A projekt teljes költségvetése meghaladja az 58 millió forintot. Valamennyi szolgáltatás legkésőbb 2010 januárjában elérhető lesz. A Budapesti Zsidó Hitközségnél négy új munkahely jön létre.

A program megvalósítását a Mazsihisz és a BZSH szakembereiből felállított projekt-végrehajtási egység végzi.

A Zsidónegyed kapuja elnevezésű projekthez kapcsolódóan más források bevonásával számos egyéb fejlesztés is megvalósul, ezek közül ki kell emelnünk az Emánuel Emlékfa felújítását.

A Magyar Zsidó Múzeum szolgáltatásai is bővülnek, teljesen megújul a Holokauszt Tere, és fokozatosan az állandó kiállítás többi része is. A közeli jövőben rendezvénysorozat veszi kezdetét az intézményben, melynek részeként előadások, könyvbemutatók helyszíne lesz a múzeum. Folyamatban van a műtárgyálmány digitalizálása is.

A beruházás érdekessége, hogy a munkálatok alatt folyamatosan és zavartalanul üzemel a zsinagóga és a múzeum, ez utóbbi azonban a látogatókat szombat kivételével várja.

Az ügyvezető igazgató szavai után a ZSIKK igazgató asszonya, *Vadas Vera* a Zsidó Nyári Fesztivál céljainak és eredményeinek rövid összegzését követően szólt a Dohány utcai zsinagógáról és a Zsidó Múzeumról mint turisztikai célpontról. Emlékeztetett, hogy 2009 a Kulturális Turizmus éve, majd tájékoztatót azokról a tényezőkről, amelyek a Magyar Turizmus Zrt. kutatási eredménye szerint befolyásolják egy turisztikai célpont látogatottságát.

Az igazgató asszony beszélt a 150 éves Dohány utcai zsinagóga turisztikai fejlesztési terveiről, sok más mellett a fizikai és infokommunikációs akadálymentesítéséről: a mozgás-, látás-, hallássérültek segítségéről.

Végül bemutatta a Jewinform várható tevékenységét, arculatát, különféle informális újdonságát, s szólt a Tourinformmal való későbbi együttműködésükről is.

Váradí Judit vetített képes előadást tartott minderről, bővítve az ismereteket weboldaltalakkal, különféle várható elektronikus szolgáltatásokkal.

DEUTSCH GÁBOR

Otthon, édes otthon

Má tovu ohalechá Jákob, misköno-
techá Jiszráél. Mily szépek a sátraid,
Jákob, hajlékaid, Izrael. Bileám, a po-
gány próféta nem tudott átkot monda-
ni, amikor letekintett a hegyről, és lát-
ta, hogy a zsidó nép sátra egymás mel-
lé épült, nem egymással szemben, el-
lenségkedve, bepillantva a másik
lakába. A béke szeretete, a szemérem,
a családi otthon képe jelent meg előtte.
Ha idős emberrel beszélünk, aki vissza-
emlékezik az ifjúkorára, a péntek
estéről fog szólni, amikor a szülő meg-
áldotta, a széderestékről, amikor az
asztal körül ült a dédapa, a mama, a
nagyapapa és az unoka, mert tisztesség
a közösségi péntek vagy széder-
estéknek, de az igazi feledhetetlen él-
ményt a családi összejövetel jelenti. A
zsidóság megmaradásának számos tit-
ka közül az egyik, hogy a vallási ünne-
pek családi eseménnyé válhattak. Ebb-
ben talán Amerika követ minket, ami-
kor a nemzeti ünnepükön rangra, va-
gyonra való tekintet nélkül mindenki
pulykát fogyaszt az asztalánál. A közös
étkezés közös gondolkodást is jelent.
A zsidó otthon ajtaján ott a mezüze.
Sómér delától Jiszráél, Izrael ajtajának
őre. Nemcsak a külső betolakodástól
véd, hanem a házi békére vagy a szük-
séges harmóniára is figyelmeztet. Egy
pillantás az ajtófélfára, és máris
legyőztük magunkban az indulatot. Tu-
lajdonképpen mi kell ahhoz, hogy ot-
thonba léphessünk? Mondhatjuk: la-
kás. De az is, hogy házastársak lépjenek
be otthonukba. Csakhogy ez a szó,
hogy házasság, nagyon sok ember szemé-
ben elavult intézménynek tűnik.
Nem szabad letagadni, a világon sok-
hássá vált az életársi kapcsolat, s a mi
házmunkáját sem kerüli el. Ideológiát is
találnak hozzá: ha két ember szereti és
megérti egymást, mit számít a papír és
a pecsét – mondják. De vallási támpontot,
hivatkozási lehetőséget is talál,
aki keres. A baldachin, a chupa rab-
binikus döntvényként került törvény-
ink közé. Eredetileg az első lépésnek,
amelyt nevezünk eljegyzésnek, há-
rom módja volt: az elhálás, a stár, az-
az az oklevél, és a pénzben való megvá-
sárlás. Egy esztendő intervallum telt el
az eljegyzés és a házasság között. De
látjuk a gyakorlatban, nem sok különbség
volt a két esemény között. Ezért er-
kölcsei okokból az elhálás lekerült az el-
jegyzés sorából, a stár szintén, mert
oklevelet csak egy másik oklevéllel le-
het érvényteleníteni, amely a válólevél-
hez hasonló. Maradt a pénzben való
megváltás, amelyet a gyűrű helyettesít.
Nem lehet kölcsönből vásárolni, mert a
kölcson visszakereshető, s akkor érvény-
telen lesz a házasság. Nem lehet köves,
mert hátha hamis a „drágakő”, s akkor
megint érvénytelen a házasság. Az el-
jegyzési szakaszban a mutatóujjon volt
a gyűrű, jelezve, hogy az illető még
nem házas, hanem eljegyzett. Most a
két szertartást összevonták, a chupa
alatt történik az eljegyzés és a meg-
szentelés, tehát a házasság. Ezért húz-
za a völgy a menyasszony mutató-
ujjára a gyűrűt, amely a szertartás
után kerül a gyűrűsujjra. Ma is tartan-
ak tündérmot, vagyis a házasság felté-
teleit rögzítő eljegyzésféle ünnepséget,
de ennek nincs jogi következménye,
legfeljebb anyagi.

Az elhálás eredetét tekintve házas-
ságnak számít. Ez ugyan legalizálhat-
ná az életársi kapcsolatot, viszont ak-
kor a megszakításnak válólevéllel kel-
lene történni. Nem lehetne csak úgy
szétköltözni, következmények nélkül.
Igen, de a válás feltétele a ketuba, a
házassági szerződés. És ha ez nincs,
akkor válás se lehet. Egyébként szá-
bályos házasságnál a válást ismeri a
zsidó jog, még megokolni sem kell, az
odaközmált főzélék miatt is el lehet
válni, mert ha a férj észreveszi, hogy
az étel kissé odakapott, akkor ott bi-
zony kihúllt a szerelem. Viszont az
Örökkévaló oltára is megsiratja a
szakítást, mert az senkinek nem jó.

Mi indokolhatja az életársi kapcsola-
tot? Miért vált divattá? Eppen a szét-
válás szabadságáért, hogy következmény
nélkül el lehessen költözni, de va-
jon valóban következmény nélküli a
szakítás? A sajtó szív nem követez-
mény? Nem befolyásolja a mindenna-
pokot? És a gyerek? Ha nem vállalunk

gyereket, múltak az évek és haladunk
az idős kor magányához. Ha vállalunk
gyereket, kinek jó, ha egy szülővel vagy
változó apával-anyával nő föl? Nem az
a szép, ha állandó otthona van? Ha az
anya vagy az apa a módánival ébreszt-
ti fel reggelente. Hogy természetesen
tekinti a kézmódot, mert szellemileg
és fizikailag is tiszta legyen a keze.
Hogy természetesen tekinti, tejes és

mi az, amikor nincs, aki eligazítja az
utak sokaságában, rengetegében.

Szabadjon most egy kis kitérőt ten-
ni. Azért vállaltam ezt az előadást,
mert Debrecen mindig is szívügyem
marad, de most az előzetes program-
ban szerepelt, hogy az istentiszteletek
a Pásti utcában lesznek. Bár a Kápol-
nási utcai zsinagóga is fontos nekem
(amikor odajártam a Fazekas Által-

Család, otthon – valamikor

(Leopold Pilichowski festménye)

húsos ételt nem fogyaszt egyszerre. Ha
megszokott az imádkozás étkezés előtt
és után. Ha fontos program az esti me-
se. És az sem mindegy, hogy milyen el-
beszélés mellett jön álom a kicsi szemé-
re. Bármennyire tiszteljük Ander-
sent vagy a Grimm testvérek meséit,
mégis előnyben részesülhet, ha a bölcs
Salamonról, Dávidról és Góliátról
vagy a nagy erejű Sámsonról mesélnek
a szülők, mert amikor felnő a gyerek és
tanulni kezd, ezen történelmi alakok
mint ismerősök köszönnek vissza. Meg-
szokottak lesznek és emlékeztetnek az
ünnepekre. Idős korban is fog róluk re-
gélgni. Nem lesz kérdéses, hogy az utó-
dok bekapcsolódnak a zsidó társadal-
mi életbe. Mindez számára olyan
lesz, mint a víz, amelynek hiánya szom-
júságot okoz. És a szülők példája a be-
csületes emberi tulajdonságokat szol-
gálja. Természetes az is, hogy kihez for-
duljon tanácsért. A szülők segítenek el-
indulni az élet bizony sokszor görön-
gyös útján. Az én korosztályom tudja –
remélhetőleg a mai nem fogja tudni –

nos Iskolába, még nem volt elkerítve),
de mivel vallásos otthonban nevelked-
tem a Bajcsy-Zsilinszky utcában –
azelőtt József Hercegnek neveztek –,
rendszeresen a Pásti utcai zsinagógá-
ba jártunk imádkozni reggel is meg
este, a kis imaházban és az emeleten
tanultunk. Nagyon mély benyomást
tett rám ez az épület, és mélyen meg-
hatódok, ha oda belépek. Igaz, gon-
doskodtak rólunk; több pedagógussal,
melameddal, mádrichhal és mádrich-
ával, amíg lehetett, tartottam a kap-
csolatot. Kecskeméten még ma is él
egy, akit ha lehet, meglátogatok vagy
telefonon keresem. A vészkorszakban
veszték el szüleim, és ők pótolták,
szerető gondoskodással. Nemcsak
hogy nem panaszkodhatom, hanem
hálás vagyok nekik. De amikor elin-
dult a vonat és Pestre hozott, ott állt
előttem az ismeretlen Élet. Hiányzott
az olyan apai vagy anyai kéz, amely
vezetett volna. Az útmutatás, a tanács.
Ettől fosztanánk meg a gyerekeinket?
A történelem zavara, az izmusok tob-

zódása nyomán csak idősebb korom-
ban kamatoztathattam azt, amit a val-
lásos otthonban tanultam. Idős kö-
romban lehettem pedagógus, és az is-
kolában számos fiatal emberrel talál-
koztam szinte nap mint nap, akik most
keresik azt az utat, amit szabályos
családban, normális körülmények kö-
zött megtalálhattak volna keresés nél-
kül, ha a családi háttér meglelt volna.

Azt mondják, a család a társadalom
alapja. Mások mondják: ez frázis. Én
azt mondom, hogy nem frázis. Hibát-
lan intézmény nincs. Csak az a kérdés,
hogy mi helyettesítheti. Elkopott a gú-
nya, el kell dobni. De ha nincs helyet-
te más, akkor járjunk meztelenül? A
meghiitt otthonnál nincs melegebb
hajlék. Érdekes, a pusztai Szentélyt is
Hajléknak nevezték. Milyen megbec-
sült ez a szó. Hogy néha darázsfe-
szeknek érezzük, az nem lehetetlen,
de talán rajtunk is múlik, ha azzá válik.

Azt mondják, a vallásunk férficent-
rikus, miénk a vezető szerep, az asz-
szony el van nyomva. A „tedd” micvák
javarésze férfiakra vonatkozik. A férfit
hívják fel a törához, ők számítanak a
minjában, ahol 10 férfi szükséges, egy-
szóval a családban is őket illeti az
előjog – ebből annyi az igazság, hogy
ők vagy mi kezdjük a kalácsot megsze-
gni pénteken-szombaton. Nem tagadha-
tó, hogy voltak olyan időszakok, amikor
korlátozták a nők töratanulását, jólle-
het, szerepük a gyermekkel való kon-
taktusban ezen ismereteket igényli,
mert hasznosításukra megvan az alka-
lom a kicsinyekkel való foglalkozás so-
rán. Ezt belátták a legvallásosabb kö-
rök is, és szerveztek iskolákat lányok-
asszonyok számára is. Az időszakhoz
kötött micvákat azért nem írták elő,
mert a gyermek ellátása, a fontos csele-
kedetek a háztartásban nem teszik
lehetővé minden időben a parancsok
teljesítését. Tehát ez kímélet és realitás.

A hölgyek szerepe kiemelt, mert a leg-
többet teszik: gyermeket hoznak a vi-
lágra. Dicsérik őket a bölcs Salamon
versével minden péntek este: derék
asszonyt aki talál, minden kincsrel fel-
ér. Halkan megjegyzem zárójelben: azt
is mondja a bölcs, ha házártsos a fele-
ség, inkább a háztetőre menekülök. De
mindnyájan tudjuk, hogy az asszonytól
rendkívül sok függ. Ő hozza, be a fényt
a házba. A legenda szerint ósanyáink
gyertyája péntektől péntekig égett. Ez
azt jelenti, hogy fény ragyogott mindig
az otthonban. Ez ma is igaz. A gyertya
ugyan elhamvad, de a fénynek, a me-
legségnek, amelyet jelképez, egész hé-
ten és minden időben a házban kell la-
kozni. A pénteki gyertyagyújtásnál,
amikor a hölgy eltakarja a szemét, szin-
te egyedül marad egy percre a
Teremtővel. Beszélgetnek, szól hozzá,
kívánságait előadja. Rajta múlik első-
sorban otthona, háztartása gondja. A
kásrutal való ellátás, a megfelelő
edény. A férjúrának ha izes étel
kerül majd a tányérjára, a kóserság el-
len nincs kifogása. És ez a szombat

megtartása mellett a megmaradás fon-
tos titka. A legenda is azt tartja, hogy a
templomból a férfit két angyal kíséri
haza, akiket dallal fogadnak. Egyik jó-
indulatú, a másik kevésbé az. Ha látják,
hogy a ház tiszta, ragyog, a gyerekek
aranyosak, tiszták, az asztal megtérít-
tett, a gyertyák égnek, a vacsora illata
diszkréten érződik, szinte ingerel, az
ágy megvetett – fontos dolog! –, akkor
a jóindulatú azt mondja, a jövő héten
minden szintén így legyen. A rosszindu-
latú nem tehet mást, azt mondja: Amen.
De ha a ház szalad, a terítésnek nyoma
nincs, a gyerekek szutykosak, az ágy
rendetlen, a gyertya nem ég, a rosszindu-
latú ugyanazt kívánja a jövő hétre. A
jóindulatú szomorúan, de azt mondja:
Amen. Ebből láthatjuk, hogy milyen
jelentős a házban az asszony szerepe.

All az Írásban: „nem jó az ember-
nek egyedül, segítséget adjunk neki”.
Mivel az Írásnak nemcsak lenyomata
van, hanem szelleme is, ennek alapján
az is igaz, hogy a háztartásban a férfi
segít a párjának. Példák egész sora
bizonyítja, hogy számos bölcs példát
pénteken ezt meg is tette. Zöldséget
pucoltak, fát vágtak stb.

Bár ha a hazai történelmünket tekint-
jük, a hölgyek a gazdasági életből is ki-
vették a részüket. Amikor a férj bújt a
szent könyveket, a boltban bizony a fe-
lesége ült, s szeme a hétköznapi tenni-
valóin függött. Így történt ez ezen me-
gyében, valamint a szomszédos Sza-
bolcs-Szatmárban, de példák sokaságát
lehetne találni az egész országban. Még
olyan esetet is találunk – csak halkan
mondva –, amikor a rebbecen sügött te-
kintélyes férjének. A helyzet az, hogy
minden időben és alkalommal kéz a
kézben helyes cselekedni, és a gyerek is
érezze, hogy fontos a házban, törődnek
vele, az a jó, ha mindkét kezét van kinek
nyújtani. Tapasztalja, hogy van kire tá-
maszkodnia. Neki is otthona a hajlék.
Az a szó, hogy otthon, az lehet vityilló,
de a palota is lehet sivár. Az otthon szó-
nak megfoghatatlan a varázsa. Ahány-
szor kimondjuk, annyiszor érezzük,
hogy megmagyarázhatatlan, mert any-
nyi elemből tevődik össze. Nem vélet-
len, hogy a szállodai szobát, még ha
összkomfortos is, nem nevezik otthon-
nak, még akkor sem, ha fűre a pincér
vagy csabos a szobalány. Az otthon
meghatározó része a család. Sokan
mondják, a házasság rossz dolog, de
nem találtak fel nála jobbat. Ha végig-
gondoljuk az előnyöket és a hátrányo-
kat, akkor rájövünk, hogy az előnyök
oldalára billen a mérleg. A másik oldal
esetleg kényelmesebb, de az évek múl-
nak, elszaladnak, fenyeget a magány és
kínóhatja az embert a lelkiismeret-fur-
dalás, okolhatja magát erősen, de hasz-
talan: már tudja, az otthon melegét pó-
tolni nem lehet. Őrizni és ápolni viszont
érdemes.

**Elhangzott a Debrecen és határon
túli testvérhittközségei X. Nemzet-
közi Konferenciáján.**

Közel-keleti kincsek kiállítása

A jeruzsálemi Izrael Múzeum páratlan műkin-
cseiből nyújt válogatást a Szépművészeti Múzeum
szeptember 6-ig megtekinthető kiállítása. A tárlat
legértékesebb és talán legizgalmasabb tárgya a két-
ezer éves holt-tengeri tekercsek egyik darabja, az
ún. Templom-tekercs egy részlete.

Látható mintegy ötven tárgy, melyek a kereszté-
ny, a zsidó és a mohamedán vallások kapcsolatá-
nak, szűkebb vagy tágabb értelemben a Biblia, a
Tóra vagy a Korán tartalmát, egyes részleteit értel-
mezik.

A sajtó és a szakma képviselői számára rendezett
nyitótünnepségen mintegy másfél óras tájékoztató-
ban és zenei élményben (részletek a Mózes Egyip-
tomban átdolgozásából) lehetett részük a megjelen-
teknek.

Elsőként Hiller István oktatási és kulturális mi-
niszter beszéde hangzott el.

Egy kulturális örökség nyitott és örök, mondotta.
Lehet akár csak egygenerációnyi vagy évszázad-
nyi, de kilencezer esztendő is. Bármikor bővíthet
és mindig befogad. Ezen a kiállításon belül sokfé-
le kultúra különféle szálán kötődik össze. Két év
munkájának eredménye a tárlat: az élmény kopog-
tat: alkotás-alkotók és látogatók találkozása valósul
meg, bizonyára senkiben nem múlik majd el nyom
nélkül, s nem lehet és nem is lesz olyan érzés sen-
kiben, hogy valami lezárult. Akkor vagyunk méltó-
ak nagy elődeinkhez, ha őrizzük ezt az értékes
anyagot, amely a Szentföldön egyre gyarapszik,

bővíül és gazdagodik, sok nagyszerű ember együtt
gondolkodását hirdelve. „A Szentföld öröksége”
legyen most a magyaroké, mindenkié, fejezte be
szavait a miniszter.

James S. Snyder, a jeruzsálemi Izrael Múzeum
főigazgatója, aki már mondanivalója elején büsz-
kén hangsúlyozta magyar gyökereit, elmondta,
hogy a budapesti kiállítás ötlete 2005-ben merült
fel először, akkor volt múzeumuk fennállásának
egyvenedik évfordulója. Erre az alkalomra nagy-
szabású bemutatkozással készültek, melynek címe
„A Szépség és a Szentség” volt, s melynek kiállított
relikviái a világ számos országából érkeztek Jeru-
zsálembe. Ebből a gyűjteményből látható most öt-
ven darab itt, Budapesten.

Snyder szólt a különféle tárgyak kapcsolási
pontjairól, majd bemutatta az ötvenezer négyzet-
méteres kiállítóterrel rendelkező, fekvését, környe-
zetét tekintve is látványosságzámba menő, a ter-
mészet-építészeti-művészeti hármast elváltó és
megvalósító Izrael Múzeumot, melynek évente
több mint félmillió látogatója van. Rámutatott, mi-
lyen sok közös vonás fedezhető fel a két intézmény
között. Végül név szerint mondott köszönetet
mindazoknak, akiknek részük volt abban, hogy ter-
vük megvalósulhatott, létrejöhett ez a tárlat.

Komoróczy Géza professzor emeritus (ELTE
Assziriológiai és Hebraisztikai Tanszék) szakmai
megnyitójában történeti ismertetőt adott a filiszteu-
sokhoz köthető, izraeli régészek által Gázában ki-
ásott 50 s abból itt bemutatott 3 szarkofágról. A
most kiállított tárgyak szemléltetik egyrészt Izra-
el népének etnogenezisét, amely harcok, együttélés
és alkalmazkodás során valósult meg Kánaánban,
másrészt Izrael államnak a Szentföldön valaha

kialakult kultúrákat mint nemes örökséget elfogadó
politikáját.

Az Izrael Múzeum nem úgynevezett nemzeti
múzeum. Az alapítók egyetemes, integrált régésze-
ti, művészeti és etnográfiai gyűjteményt állítottak
össze, mint az igazán nagy múzeumok szinte a vi-
lágban, jelezve, hogy Rembrandt, Turner, Poussin
vagy Rodin – akiket itt is láthatunk – nem pusztán
a holland, angol, francia kultúra részei, az ő művé-
szetük az egész emberiségnek szól.

Komoróczy elmondta azt is, hogy az Izrael Mú-
zeum gyűjteményében nincsenek olyan tárgyak,
amelyeket rablás vagy gyarmatosítás útján szerez-
tek volna meg: egy nép állami és individuális törté-
neti, művészeti igénye hozta létre.

Baán László, a Szépművészeti Múzeum főigaz-
gatója zárszavában röviden beszélt a három vilá-
gvallás bölcsőjéről, Izraelről. Ezután köszönetet mon-
dott azoknak, akik segítségére voltak a szervező-
munkában, majd mindenkit arra kért, hogy nyitott
lélekkel-szellemmel fogadja be a látóvalókat. Végül
hangsúlyozta, a mintegy 50 műkincset felvonultató
kiállítás megrendezését az tette lehetővé, hogy az Iz-
rael Múzeum épületében nagyszabású rekonstrukció
folyik, így a gyűjtemény legféltettebb darabjaiból is
válogathattak a kurátorok, és olyan alkotásokat is
kölcson kaphattak, amelyek Jeruzsálembe kerülésük
óta sosem hagyták el a múzeumot. A tárlat vezér-
gondolata a szentség és a spiritualitás fogalmait köré
épült, hiszen a Szentföld a forrása a zsidó-keresz-
tény kultúrkörnek, amelyből az európai kultúra a
mai napig táplálkozik.

Az eseményen párt- és közéleti vezetők, a Hit-
község prominens tisztviselői is részt vettek.

GÁL

Mazsók-pályázatok

I. A zsidóság egészségnevelési és sporttevékenységének támogatása

Keretösszeg: 6 millió Ft

- A zsidó emberek, különösen a zsidó ifjúság sportra és egészséges életmódra való nevelésének, illetőleg gyógyító célú sporttevékenységének támogatása
- A tömegsport támogatása
- A Magyarországon és a világ többi részén – különösen az Izraelben – élő zsidók, illetve szervezeteik sportkapcsolatainak támogatása, magyarországi zsidó sportolók nemzetközi zsidó sporteseményeken való részvételének támogatása

A pályázatok elbírálási szempontjai és a szempontok súlyozása:

1. A pályázat értéktartó, közösségi minősége
Maximális pontszám: 40
2. A pályázathoz mellékelt ajánlások, referenciák
Maximális pontszám: 10
3. A pályázónak a pályázatával kapcsolatos eddigi tevékenységének és szakmai megalapozottságának ismertetése
Maximális pontszám: 10
4. Önerő – a más forrásokból biztosított, illetve a kért támogatás aránya
Maximális pontszám: 10
5. A benyújtott költségvetés megalapozottsága
Maximális pontszám: 10

Pályázatot kizárólag életvitelszerűen Magyarországon tartózkodó magánszemély vagy Magyarországon bejegyzett székhelyű személyek közösségei adhatnak be.

A pályázatok közül előnyben részesül, amelyik azonos feltételek mellett a pályázati célokat kisebb támogatással, szélesebb kört elérve vagy a pályázó eddigi munkássága alapján nagyobb valószínűséggel képes elérni, illetőleg igényes, de nem tömegizlést kielégítő, piaci sikerre nem számító projekt megvalósítása.

A pályázatot a *Pályázati űrlap* kitöltésével kell elkészíteni, ami a Mazsók honlapjáról (www.mazsok.hu) tölthető le, vagy faxon kérhető a Mazsók Irodától (tel.: 269-0973, fax: 269-1518). A kiíró az elbírálás során csak a pályázati űrlap tartalmát vizsgálja, ezért mellékletek (kivételek: ajánlások, referenciák) beküldését kéri mellőzni. Pályázni a pályázati cél megvalósulásának (legkésőbb 2009. december 31.) igazolását követően **utólagos** pénzbeli támogatásra lehet, a pályázó a kiállított, de általa ki nem fizetett számlákat is benyújthatja, ez esetben legfeljebb a számla értékéig előtámogatásra is jogosult.

A kuratórium ebben a naptári évben **maximum 6 millió Ft** összeget oszt ki a pályázók között.

Egy pályázatra **maximum 3 millió Ft** támogatás adható.

Egy pályázó egy naptári évben **legfeljebb 4 millió Ft** támogatást kaphat.

Beadási határidő: 2009. augusztus 31.

A pályázatokat (egy eredeti és öt másolati példányban) a közalapítvány irodájához (Mazsók, 1054 Budapest, Tüköry u. 3.) **ajánlott küldeményként postai úton** kérjük benyújtani.

A támogatási szerződés megkötésére a kuratóriumi döntést követően kerül sor.

II. A vallási élet támogatása

Keretösszeg: 8 millió Ft

- Szervezeti és szervezeten kívüli nevelés, oktatás

- Az oktatással, neveléssel, vallási élettel, ezekhez kapcsolódó szellemi termékek létrehozásával kapcsolatos kutatások
- A hitélettel kapcsolatos kulturális és művészeti tevékenység
- A zsidó vallással kapcsolatos ismeretterjesztés
- A zsinagógai vallási élet támogatása

A pályázatok elbírálási szempontjai és a szempontok súlyozása:

1. A pályázat értéktartó, illetve szociális, közösségi minősége
Maximális pontszám: 40
2. A pályázathoz mellékelt ajánlások, referenciák
Maximális pontszám: 10
3. A pályázónak a pályázatával kapcsolatos tevékenységének ismertetése
Maximális pontszám: 10
4. Önerő – a más forrásokból biztosított, illetve a kért támogatás aránya
Maximális pontszám: 10
5. A benyújtott költségvetés megalapozottsága
Maximális pontszám: 10

Pályázatot kizárólag életvitelszerűen Magyarországon tartózkodó magánszemély vagy Magyarországon bejegyzett székhelyű személyek közösségei adhatnak be.

A pályázatok közül előnyben részesül, amelyik azonos feltételek mellett a pályázati célokat kisebb támogatással, szélesebb kört elérve vagy a pályázó eddigi munkássága alapján nagyobb valószínűséggel képes elérni, illetőleg igényes, de nem tömegizlést kielégítő, piaci sikerre nem számító projekt megvalósítása.

A pályázatot a *Pályázati űrlap* kitöltésével kell elkészíteni, ami a Mazsók honlapjáról (www.mazsok.hu) tölthető le, vagy faxon kérhető a Mazsók Irodától (tel.: 269-0973, fax: 269-1518). A kiíró az elbírálás során csak a pályázati űrlap tartalmát vizsgálja, ezért mellékletek (kivételek: ajánlások, referenciák) beküldését kéri mellőzni.

Pályázni a pályázati cél megvalósulásának (legkésőbb 2009. december 31.) igazolását követően **utólagos** pénzbeli támogatásra lehet, a pályázó a kiállított, de általa ki nem fizetett számlákat is benyújthatja, ez esetben legfeljebb a számla értékéig előtámogatásra is jogosult.

A kuratórium ebben a naptári évben **maximum 8 millió Ft**-ot oszt ki a pályázók között.

Egy pályázatra **maximum 1 millió Ft** támogatás adható.

Egy pályázó egy naptári évben **legfeljebb 2 millió Ft** támogatást kaphat.

Beadási határidő: 2009. augusztus 31. A pályázatokat (egy eredeti és öt másolati példányban) a Közalapítvány Irodájához (Mazsók, 1054 Budapest, Tüköry u. 3.) **ajánlott küldeményként postai úton** kérjük benyújtani.

A támogatási szerződés megkötésére a kuratóriumi döntést követően kerül sor.

III. A zsidó nép egységét szolgáló tevékenység támogatása

Keretösszeg: 12 millió Ft

- A héber nyelv és kultúra tanítása, oktatása, terjesztése
- A Magyarországon és a világ többi részén – különösen az Izraelben – élő zsidók, illetve szervezeteik kapcsolattartásának támogatása
- A zsidó kultúra támogatása, terjesztése, örökségének kutatása, megóvása
- Könyv, folyóirat, újság, időszaki kiadványok és bármely más mé-

- diahorozón megjelenő alkotások támogatása
- Elektronikus oldalak elindítása, fejlesztése, fenntartása
- A zsidósággal kapcsolatos történeti, szociológiai, művészettörténeti stb. kutatások
- A zsidó közélet támogatása

A pályázatok elbírálási szempontjai és a szempontok súlyozása:

1. A pályázat értéktartó, illetve szociális, közösségi minősége
Maximális pontszám: 40
2. A pályázathoz mellékelt ajánlások, referenciák
Maximális pontszám: 10
3. A pályázónak a pályázatával kapcsolatos tevékenységének ismertetése
Maximális pontszám: 10
4. Önerő – a más forrásokból biztosított, illetve a kért támogatás aránya
Maximális pontszám: 10
5. A benyújtott költségvetés megalapozottsága
Maximális pontszám: 10

Pályázatot kizárólag életvitelszerűen Magyarországon tartózkodó magánszemély vagy Magyarországon bejegyzett székhelyű személyek közösségei adhatnak be.

A pályázatok közül előnyben részesül, amelyik azonos feltételek mellett a pályázati célokat kisebb támogatással, szélesebb kört elérve vagy a pályázó eddigi munkássága alapján nagyobb valószínűséggel képes elérni, illetőleg igényes, de nem tömegizlést kielégítő, piaci sikerre nem számító projekt megvalósítása.

A pályázatot a *Pályázati űrlap* kitöltésével kell elkészíteni, ami a Mazsók honlapjáról (www.mazsok.hu) tölthető le, vagy faxon kérhető a Mazsók Irodától (tel.: 269-0973, fax: 269-1518). A kiíró az elbírálás során csak a pályázati űrlap tartalmát vizsgálja, ezért mellékletek (kivételek: ajánlások, referenciák) beküldését kéri mellőzni.

Pályázni a pályázati cél megvalósulásának (legkésőbb 2009. december 31.) igazolását követően **utólagos** pénzbeli támogatásra lehet, a pályázó a kiállított, de általa ki nem fizetett számlákat is benyújthatja, ez esetben legfeljebb a számla értékéig előtámogatásra is jogosult.

A kuratórium ebben a naptári évben **maximum 12 millió Ft**-ot oszt ki a pályázók között.

Egy pályázatra **maximum 1 millió Ft** támogatás adható.

Egy pályázó egy naptári évben **legfeljebb 1 millió Ft** támogatást kaphat.

Beadási határidő: 2009. augusztus 31. A pályázatokat (egy eredeti és öt másolati példányban) a Közalapítvány Irodájához (Mazsók, 1054 Budapest, Tüköry u. 3.) **ajánlott küldeményként postai úton** kérjük benyújtani.

A támogatási szerződés megkötésére a kuratóriumi döntést követően kerül sor.

IV. Zsidó egészségügyi és szociális intézmények, zsinagógai közösségek, valamint érdekképviseletek által megvalósított tevékenység támogatása

Keretösszeg: 30 millió Ft

- Egészségügyi tevékenység támogatása
- Hozzájárulás intézményi működési költségekhez
- Kórházi betegápolás
- Járóbeteg-ellátás és -ápolás
- Otthoni betegápolás

Van fogalmad?

BÉT HÁKNESZET – (héber) zsidó templom, görög szóval zsinagóga, egy kis Szentély (Mikdás meát), ami a jeruzsálemi Szentélyt helyettesíti. Naponta háromszor imádkoznak benne közösségi imát (Sáchrít, Míncá és Árvit).

BÉT HÁMIDRÁS – (héber) a Tanház, amelyben nemcsak imádkoznak, hanem tanulnak is. Több szempontból más elbírálás alá esik, mint a Bét Háknesz (l. o.) vagyis a zsinagóga, ahol csak imádkoznak.

B. H. egyúttal egy újkori midrásgyűjtemény neve is, amelyben Adolf (Áron) Jellinek (1821–1893) összegyűjtött több száz kis, ismeretlen midrási legendát.

BÉT HÁMIKDÁS – (héber) a Szentély Jeruzsálemben, a Templomhegyen. Az első Salamon építtette i.e. kb. 950-ben, és 586-ban rombolták le Nebukodnecár babilóniai király hadai. A második Szentélyt a galutból visszatérő zsidók építették fel, Círus perzsa király engedélyével, kb. 70 évvel később, i.e. 516-ban.

Bölcseink, a Szentélyek pusztulásának szellemi okait keresvén, arra a konklúzióra jutottak, hogy míg „az első Szentély három okból érett meg a pusztulásra: bálványimádás, fajtalanság és vérontás, addig a második Szentélyt az okatlan gyűlölködés (Szin'át Chinám) rombolta le” (Joma 9,b). Ezzel kapcsolatban mesélik el Bölcseink a tragikus végű jeruzsálemi vendéglátás (Kámcá és Bár-Kámcá) tanmeséjét (Gittin, 56-58). A harmadik Szentély tervrajzát, a prófécia alapján, Ezékiel rajzolta meg és – Maimonides szerint – azt majd a Messiás fogja felépíteni.

BIBLIA – (latin) TáNáCh: Tóra, Neviim, Ktuvim, vagyis Mózes 5 könyve, a Próféták és a Szent Íratok – a zsidó Biblia, amelyet a keresztények Ótestamentumnak neveznek. 24 könyvből áll.

BIBLIAI HANGJEGYEK – héberül: Táámé Hámikrá. Egyfajta hangjegyek, amelyek bizonyos írásjeleket helyettesítenek a bibliai szövegben, és jelzik a hangsúlyt, a mondat közepét és végét, valamint a dallamot. A Talmud szerint a B. H. ósrégiek és alapjuk a mózesi háláchá (l. o.).

BIKUR CHOLIM – (héber) beteglátogatás, nagy micvének számít. A hagyomány szerint az Örökkévaló maga mutatott erre példát, amikor meglátogatta a lábadozó Ábrahámot, miután az, isteni parancsra, körülmetélte magát 99 éves korában. A Talmud szerint aki beteget látogat, leveszi róla a betegség egy részét.

BIKURIM – (héber) a zsengek hozatalának parancsolata. Sávuot, a Tóraadás ünnepe (l. o.) egyik neve Chág Hávikurim, a Zsengek Ünnepe. Napjainkban, mivel nincs Szentély – nem aktuális.

BIRKÁT HÁBÁNIM – (héber) a gyermekek áldása. Az a szokás, hogy az apa péntek este, valamint az ünnepek bejövetelekor, megáldja gyermekeit. A fiúknak azt mondja: „Tegyen téged az Örökkévaló, mint Efrájimot és Menássét” (1Mózes 48,20) a lányoknak: „Tegyen téged az Örökkévaló, mint Sarát, Rivkát, Ráchelt és Leát”, majd ezután elmondja a kohanita áldás hagyományos szövegét (l. o.).

BIRKÁT HÁGOMÉL – (héber) áldás, amit akkor mondunk, amikor valami veszélytől menekültünk meg. Ha valaki beteg volt és felépült; ha börtönből szabadult, ha tengerentúli útról jött meg, akár hajón, akár repülőgépen utazott, vagy sivatagot szelt át karavánnal. Az áldás szövege talmudi eredetű (Brácho 54,b). Rendszerint a Tóra elé járulva mondjuk.

(folyt. köv.)

A szerkesztőség bizonyos kommentárokkal nem mindenben ért egyet.

- A rászorultak szociális gondozása
- Szervezett közétkeztetés támogatása
- Szervezett otthoni étkeztetés támogatása
- Házi gondozás támogatása
- Szervezett formában történő üdülés támogatása
- Gyógyászati segédeszközök beszerzésének támogatása

A pályázatok elbírálási szempontjai és a szempontok súlyozása:

1. A pályázat értéktartó, illetve szociális, közösségi minősége
Maximális pontszám: 40
2. A pályázathoz mellékelt ajánlások, referenciák
Maximális pontszám: 10
3. A pályázónak a pályázatával kapcsolatos tevékenységének ismertetése
Maximális pontszám: 10
4. Önerő – a más forrásokból biztosított, illetve a kért támogatás aránya.
Maximális pontszám: 10
5. A benyújtott költségvetés megalapozottsága
Maximális pontszám: 10

Pályázatot kizárólag életvitelszerűen Magyarországon tartózkodó magánszemély vagy Magyarországon bejegyzett székhelyű személyek közösségei adhatnak be.

A pályázatok közül előnyben részesül, amelyik azonos feltételek mellett a pályázati célokat kisebb támogatással, szélesebb kört elérve vagy a pályázó eddigi munkássága

alapján nagyobb valószínűséggel képes elérni, illetőleg igényes, de nem tömegizlést kielégítő, piaci sikerre nem számító projekt megvalósítása.

A pályázatot a *Pályázati űrlap* kitöltésével kell elkészíteni, ami a Mazsók honlapjáról (www.mazsok.hu) tölthető le, vagy faxon kérhető a Mazsók Irodától (tel.: 269-0973, fax: 269-1518). A kiíró az elbírálás során csak a pályázati űrlap tartalmát vizsgálja, ezért mellékletek (kivételek: ajánlások, referenciák) beküldését kéri mellőzni.

Pályázni a pályázati cél megvalósulásának (legkésőbb 2009. december 31.) igazolását követően **utólagos** pénzbeli támogatásra lehet, a pályázó a kiállított, de általa ki nem fizetett számlákat is benyújthatja, ez esetben legfeljebb a számla értékéig előtámogatásra is jogosult.

A kuratórium ebben a naptári évben **maximum 30 millió Ft**-ot oszt ki a pályázók között.

Egy pályázatra **maximum 10 millió Ft** támogatás adható.

Egy pályázó egy naptári évben **legfeljebb 15 millió Ft** támogatást kaphat.

Beadási határidő: 2009. augusztus 31. A pályázatokat (egy eredeti és öt másolati példányban) a Közalapítvány Irodájához (Mazsók, 1054 Budapest, Tüköry u. 3.) **ajánlott küldeményként postai úton** kérjük benyújtani.

A támogatási szerződés megkötésére a kuratóriumi döntést követően kerül sor.

APRÓHIRDETÉS

VEGYES

Hittanoktatás a Hegedűsben (XIII. ker., Hegedűs Gy. u. 3.) minden szombat délután. 06-20-311-9402.

Festmények vétele! Budapesti galéria a Dohány zsinagóga szomszédságában magas áron, azonnali készpénzfizetéssel vásárolja 19. és 20. századi neves magyar festők műveit. Antik 2000 Stúdió, Üzletcím: 1077 Budapest, Wesselényi utca 9. Tel.: 06-1-344-2728, 06-20-924-5370, www.antik2000studio.hu

Újlipótvárosban garzonlakás turistáknak kiadó. Tel.: 226-4109.

Vígszínházhoz közel turistáknak lakás kiadó. Tel.: 06-30-346-2223.

Farkas Zsolt vízvezeték-szerelés, gáz-készülék-javítás, lakásfelújítás. Tel.: 242-2028.

ÖNKÉNTES MUNKA IZRAELBEN! 2009. 08. 02-08. 23-ig! Feltétel: repjegy! Várunk, gyere velünk! Információ: 06-20-233-8454, lljano@freemail.hu

Fogorvosi rendelőm címe: XIII., Szt. István krt. 4. III. 1. Tel.: 320-4778, 06-20-496-2223, dr. Virág Péter.

Örömmel tudatjuk, hogy a Rabbistület és a Mazsihisz vezetősége megállapodott Dávid Goldberg mohéllal (Németország), aki zsidó fiúgyermekek körülmetélését vállalja. Amennyiben az Ön családjában ilyen szimchá (öröm) van, kérjük, jelentkezzen a Rabbiságon a 413-5580-as telefonszámon vagy a rabbistulet@mazsihisz.com e-mailen keresztül, hogy a gyermeket Ábrahám szövetségébe felvehessük.

Kereskedő és becslés ügynökség hagyatékot, gyűjteményt ad-vesz. Tel.: 06-30-928-7792.

Könyvnyomtatás, füzetkészítés, színes nyomtatás, plakátnyomtatás. Messenger: 315-0264.

Kárpótlási jegyet, földutalványt legmagasabb áron vásárolok. Azonnali készpénzfizetés. 06-20-575-1411, 334-2620.

KASTÉLYOK BERENDEZÉSÉHEZ vásárolok nagyméretű és kisebb festményeket, EZÜSTTÁRGYAKAT, 12 személyes evőszékészletet, cukordobozokat, gyertyatartókat, tálcákat stb. Kovács Margit és Gorka kerámiáit, herendi, meiseni, Zsolnay porcelánokat, régi álló-, fal- és asztali díszórákat, antik, barokk bútorokat, tabernákulumot, szekretert, reneszánsz dolgozószobát, bronz-, fa- és márványszobrokat veszek. (Hibásakat is.) Teljes hagyatékiért első vevőként a legmagasabb árat fizetem. **KÉSZPÉNZBEN.** Díjtalan kiszállítás, értékbecslés, vidékre is. **ÜZLET: I. KER., BATHYÁNY U. 10.** (Mária térenél). **TEL.: 201-6188, 06-20/323-4104.** E-mail: kastelyberendezese@t-online.hu

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek

Szövetségének lapja

1075 Budapest, Síp u. 12.

Telefon/fax: 322-2829

E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu

Főszerkesztő:

Kardos Péter

Olvasószerkesztő:

Gábor Zsuzsa

Kiadótulajdonos:

Mazsihisz

Előfizetési díjak:

Belföldön: 1 évre 3120 Ft

Külföldre 5760 Ft/év

USA és Izrael: 6240 Ft/év

Az összeg valutában is befizethető

az aktuális árfolyamon.

OTP bankszámlaszám:

11707024-22118480

OTP SWIFT kód:

(BIC) OTPVHUHB

IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000

Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap

Üzletág, előfizethető a kiadónál.

Postacsek: 11707024-22118480

Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk

intézése a 06-(80)-444-444-es ingyenes

zöldszámon.

Szedés: WolfPress Nyomdaipari Kft.

Nyomtatás:

VEZSPRÉMI NYOMDA ZRT.

ISSN 0133-1353

HÁZASSÁG

18 év tapasztalatával várom önt, amennyiben társra vágyik. Az emberi sorsok segítése, a társkeresés számomra hivatás. Nyugdíjasoknak kedvezmény. Elérhetőségeim: Györgyi asszony, 326-5989, reggel 8-10-ig, este 20-22-ig. E-mail: gyorgyi11@vivamail.hu

49 éves, jelenleg mélyen magába zárkózott férfi részére olyan jólelkű, magányos, 45-50 év körüli hölgy választást várom, aki vissza tudná adni életkedvét, és esetleg boldoggá tudná tenni. „Budapesti” jelígerre a kiadóba.

Jóképű, 40-es (171/72 kg, kék szemű, barna hajú), nőtlen, gyermektelen, jó megjelenésű, jól szituált, budapesti, zeneművészettel foglalkozó, diplomás fiatalember csinos, gyermektelen, filigrán, hajadon vagy elvált hölgyet keres. Azoktól vár választ, akik valóban családot, gyermeket szeretnének. Tel.: 06-70-210-0005. E-mail: szirteslaszlo@yahoo.com

160/65, 65 éves zsidó nő megismerkedne hasonló korú, barátságos férfival. 06-20-208-0215.

Egyedül élő, független, gyermektelen, művelt, jószívű, 80 éven felüli úrral megismerkednék társaként. Én 72 éves vagyok. Tel.: 06-20-416-9045, 06-48-311-212.

Olyan független hölgy bemutatkozó levetél várom, aki képes elviselni egy 60-as, biztos egzisztenciájú, magas, diplomás férfi rigolyáit. „Július” jelígerre.

Keresztények és Zsidók Tanácsa kibővített elnökségi ülése

A Nemzetközi Keresztény-Zsidó Tanácsot (ICCI) 1945-ben Oxfordban alapította a magyar származású, Angliában élő *Sir Sigmund Sternberg*, aki több éven át töltötte be az elnöki tisztelet, és előrehaladott kora ellenére napjainkban is aktívan részt vesz a munkájában, sőt, néhány éve Angliában megalakította a Keresztény-Zsidó-Muszlim tagozatot is.

Hazánkban Sternberg kezdeményezésére és szervezésében 1990-ben, a rendszerváltást követően jött létre a Magyarországi Keresztény-Zsidó Tanács.

Az alakuló ülésen részt vettek a zsidó felekezet, a katolikus, a református és az evangélikus egyház képviselői, vezető püspökei. Megállapodás jött létre, hogy a zsidó felekezet és a katolikus egyház 6-6 fővel, a református és az evangélikus egyház 4-4 fővel, a többi egyház 1-1 fővel képviselteti magát a tanács munkájában.

Megalakulása óta sokat tettek a kereszténység és a zsidóság jobb kapcsolataiért. A tanács két művet adott ki a munkájával kapcsolatosan, az egyikben *Reinhard Neudecker* foglalkozik a II. Vatikáni Zsinat „Nostra Aetate”-jával, ezen belül a keresztények és a zsidóság kapcsolatáról, viszonyáról szóló IV. paragrafussal.

Az ICCI évente konferenciát tart a tagországokban. A Magyarországi Keresztény-Zsidó Tanács ez évi kibővített ülésén Pannohalmán *Várszegi Asztrik* főpapát, a magyarországi tanács elnöke imával nyitotta meg az értekezletet, majd *Tamás Bertalan* főtitkár beszámolt az Aradon megtartott konferenciáról, amelyet *Ionel Schlesinger* hitközségi elnök szervezett. A Keresztény-Zsidó Tanács megalakulása Romániában nagy jelentőséggel bír, és reméli, hogy széles körű, eredményes tevékenységet végez. Ezt követően a rövidesen sorra kerülő berlini tanácskozáson meg tárgyalandó 12 pontot vitatták meg a résztvevők. A pannohalmi kibővített ülésen lehetőség nyílt az azal kapcsolatban vélemény kialakítására, ugyanis az írásos anyagot az ülést megelőzően kiküldték.

Most csupán a javaslat fócimeit is-

mertetjük az érdeklődők tájékoztatására.

1. Harcolni a vallási, faji és minden más alapú antiszemitizmus ellen.
2. Támogatni a zsidókkal folytatott vallásközi párbeszédet.
3. A judaizmus olyan teológiai értelmezéseit kialakítani, amelyek annak megkülönböztető integritására irányulnak.
4. Imádkozni Jeruzsálem békéjéért.
5. Elismerni számos késő XX. századi keresztény közösség erőfeszítéseit, amelyek a zsidóság-hoz való hozzáállásuk javítására irányulnak.
6. Újra tanulmányozni a zsidó szövegeket és liturgiát a keresztény reformok fényében.
7. Megkülönböztetni az Izraelre és az antiszemitizmusra irányuló kritikákat.
8. Támogatást nyújtani Izrael államának, amely az alkotmányban vállalt kötelezettségeit teljesítésére törekszik, a világ más országaihoz hasonlóan.
9. Előremozdítani a vallások és kultúrák közti oktatást.
10. Elősegíteni a vallások közti barátságot és együttműködést, valamint a szociális igazságság megteremtését a globális társadalomban.
11. Konstruktívan hozzájárulni a politikai és gazdasági szervezetekkel folytatott párbeszédhez.
12. Kapcsolatot kialakítani azokkal, akik a munkájukban a környezetvédelmet tartják szem előtt.

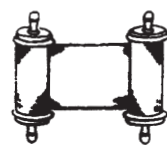
Ezt követően Várszegi Asztrik felolvasta a Mazsihisz levelét, amelyben javaslatot tesznek három tanács-tagra, ezek a következők: *Markovics Zsolt* főrabbi, *Róna Tamás* rabbi és *Kárpáti Judit*.

A tanács tagjai egyetértettek a javaslatlall.

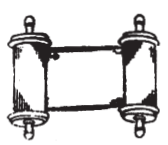
Az értekezletet követően a résztvevők megtekintették a Főapátság létesítményeit.

A pannohalmi tanácskozáson a Mazsihisz részéről *Schweitzer József* és *Lazarovits Ernő* állandó tagok vettek részt.

L. E.

IMÁIDÓK

Templomok	Péntek este Júl. 17.	Szombat reggel Júl. 18.	Péntek este Júl. 24.	Szombat reggel Júl. 25.
Dohány	18.00	9.30	18.00	9.30
Frankel L. út 49.	18.30	10.00	18.30	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	19.00	9.00	19.00	9.00
Vasvári P. u. 5. (lubavicsi)	19.30	9.00	19.30	9.00
Thököly út 83.	18.30	9.00	18.30	9.00
Hunyadi tér 3.	19.00	9.00	19.00	9.00
Bethlen tér 2.	19.15	9.30	19.15	9.30
Nagyfaluvaros u. 4.	19.00	8.00	19.00	8.00
Rabbiképző-ORZSE (Bérekocsis u. 2.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	20.25	8.00	20.20	8.00
Alma u. 2.	20.25	8.00	20.20	8.00
Kórház (Amerikai u. 53.)	19.30	7.30	19.30	7.30
Páva u. 39.	19.00	9.30	19.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	18.00	9.30	18.00	9.30
Berzeviczy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	18.30	9.00	18.30	9.00
Visegrádi u. 3.		9.00		9.00
Dessewffy u. 23.	20.25	9.00	20.20	9.00
Teleki tér 22. (szefárd)		8.45		8.45
Lauder iskola (Budakeszi út 48.)	18.00		18.00	
Pesterzsébet (Zamárdi u. 7.)	18.00		18.00	
Vidéken				
Vác (Oberlander Endre tér 1.)	18.00		18.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	18.00		18.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Debrecen (Pásti u. 4.)	20.15	8.00	20.00	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	20.15	8.00	20.00	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	18.00	8.00	18.00	8.00
Pécs (Füredi u. 1.)	18.30	10.30	18.30	10.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	18.00		18.00	
Szombathely	18.30		18.30	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	18.00		18.00	
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	18.00		18.00	
Keszthely (Kossuth L. u. 20.)	18.00		18.00	
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	18.00		18.00	
Siófok (Széchenyi út 4.)	19.00		19.00	

NAPTÁR

Július 17.	péntek	Támmuz 25.	Gyertyagyújtás: 8.17
Július 18.	szombat	Támmuz 26.	Szombat kimenetele: 9.33
Július 21.	kedd	Támmuz 29.	Újholdhirdetés – Jom kippur kátán
Július 22.	szerda	Áv 1.	Újhold
Július 24.	péntek	Áv 3.	Gyertyagyújtás: 8.10
Július 25.	szombat	Áv 4.	Szombat kimenetele: 9.24 – Sábbát cházon
Július 30.	csütörtök	Áv 9.	Tisá böáv böjt

Egy Igaz Ember halálára

Kilencvenhét éves korában elhunyt *Király Béla* nyugalmazott vezérezredes (a képen jobbra), az Antall-kormány egykori parlamenti képviselője.

A második világháború alatt Ukrajnába helyezték, ahol a hadtáppért felelős századosként szolgált. Élete kockázatásával nagy segítséget nyújtott a körzetében embertelen körülmények között tengődő munkaszolgálatosoknak. Élelmet és ruházatot biztosított számukra, szolgálati idejük lejártá után vasúton külön katonai kísérettel bocsátotta őket haza. Közel kétszáz munkaszolgálatos életét mentette meg, ezért a Jad Vase 1993-ban az Igaz Ember címmel tüntette ki.

A rendszerváltás után a második világháborús emlékművek avatásán ismerkedtünk meg személyesen, és most, közel húsz év után, a Máltai Lovagrend klubnapján találkoztunk ismét, nagy szeretettel üdvözölve egymást. Gratuláltam lovaggá avatása alkalmából. A találkozás felejthetetlen marad számomra, és ő is ugyanezt állapította meg idén júniusban hozzám írt levelében.

Fájó szívvel tudatom, hogy édesapám, *Pollák Miklós* 76 éves korában elhunyt. Gyászolják: felesége, lánya, imádott unokája, testvérei és az egész család. (x)

Lazarovits Ernő

Hírek, események röviden

– **Seminárium Füreden.** Ebben az évben is megrendezi a Magyarországi Cionista Szövetség a hagyományos Balatonfüredi Semináriumot augusztus 17. és 23. között a Mazsihisz üdülőjében (Liszt F. u. 6.). Jelentkezési határidő: július 31. Várható programok: előadások, hajókirándulás, nyelvtanulás, filmvetítés, kabbalát sábbát. Az idei téma a politikai aktualitásokon kívül a felkészülés a Herzlévre. Részvételi díj (teljes ellátás) tag-szervezetek tagjainak: 3000 Ft/fő/nap + üdülőhelyi díj, külsősöknek: 5000 Ft/fő/nap + üdülőhelyi díj. Fizetés a helyszínen. Jelentkezni lehet az info@cionista.hu e-mail címen vagy a 06-20/53-00-614-es telefonszámon.

– **Névasítás.** Örömteli ünnepség színhelye volt a Bethlen téri templom Korách szombatján, amelyen részt vett a másnap Szarvasra induló amerikai fiatalok népes csoportja is. Ekkor kapott héber nevet Sárady Tamás és Waldner Emese kislánya, Lisa. Deutsch Róbert főrabbi a Daniella nevet adta az újszülöttnek, és beszélt a névasítás fontosságáról. A több mint 40 fiatal héber dalokkal és táncal köszöntötte a közösség új tagját. Az örömszülők és az anyai nagymama az imát követően kiduson vendégelte meg a résztvevőket.

– **Adományok.** Szegő László 70 ezer Ft-ot küldött a Szeretetróháza be-tegeinek.

Halálozások

Fájó szívvel tudatom, hogy édesapám, *Pollák Miklós* 76 éves korában elhunyt. Gyászolják: felesége, lánya, imádott unokája, testvérei és az egész család. (x)

SZIGETI JÁNOS

Franciaország legrégebbi zsinagógája

Dél-Franciaország ókori területén, a későbbi Provence-ban, a rómaiak korában zsidók telepedtek le. Gallia területén az I. században zsidó diaszpórák jöttek létre, majd a frank királyságok terítörümán bukkanak föl zsidó közösségek. A kereszténység elterjedése idején is tovább léteztek Arles-ban és Marseille-ben hitsorosok. A Francia Királyság területén hol elűzték (1306, 1322, 1394), hol visszahívták (1315) őket. A pápai birtokokon kívül gyakran került sor diszkriminatív intézkedésekre velük szemben. 1215-ben ült össze a IV. lateráni zsinat, ahol a dél-franciaországi zsidók arra kérték *III. Ince* (1198–1216) pápát, hogy akadályozza meg a zsidóellenes intézkedéseket. A korlátozó rendelkezések egy része még egy ideig továbbra is fennmaradt.

A „pápa zsidói”

A pápai birtokokon, így Avignonban és Comtat Venaissinben (grófságban) a zsidók lakta utcákat *Carrière* névvel jelölték meg. IX. Lajos uralma alatt (1226–1270) fordult rosszabbra sorsuk, lakhatási engedélyt is csak ideiglenesen kaptak. 1394-ben VI. Károly kiűzte őket az országból. A pápai birtokra menekültek, mert az ottani diaszpórákban, a korlátozások ellenére, viszonylagos biztonságot remélhettek. Tiltották az egyesületek, testületek létrehozását, földet, ingatlant nem vásárolhattak, csak bizonyos szakmákat végezhetek. Eltiltották őket a keresztényekkel történő közös étkezéstől. Kereskedelmi tevékenységet nem folytathattak a *Carrière*-en kívül. Ha kihágást követtek el, korbácsolással büntették őket. A 14–18. századokban Avignonban, Carpentrasban, Cavaillonban és l'Isle-sur-la-Sorgue-ban *kehillák* (héberül arba kehilot) épültek ki. Provence 1481-ben a francia királysághoz csatlakozott.

Zsidóüldözések, antiszemita zavargások nehezítették sorsukat. 1559. február 22-én V. Pius kiűzte őket Avignonból. Francesco Barberini (1597–1669) kardinális megtiltotta számukra a városban lakhatást. 1656. július elsejével elrendelték Avignonban, hogy a zsidók által lakott negyedet fallal vegyék körül.

A zsidóknak kisebb csoportja a kiűzetések, kitiltások ellenére is ottmaradt a Provence vidékén.

A carpentras-i zsinagóga építése

1367-ben és 1461-ben jelentős számú zsidó lakosság települt be Carpentras-ba. Ekkor népesült be a rue de la Muse (Múzsza utca) és környéke. A hitsorosok a népesség egytizedét tették ki. 1215 körül már elrendelték, hogy Provence-szerte a zsidó férfiak élénk színű szövetből kerékformát (rouelle) varrjanak föl ruhájukra, a 16. századtól kezdve pedig ezt váltotta föl a férfiak *sáfrányszínű*, sárga kalapja és a nők fejkendője. 1376-ban úti okmányt állítottak ki számukra, amellyel szabadon utazhattak a *Carrière*-en kívül is. A zsidók által lakott területet a helyi rendelkezések szerint kökeretes kapukkal zárták el. A 16. században a 128 ház között akadt nyolcszintes is. Mivel korlátozták számukra a foglalkozási ágakat, szakmákat, csak a ruhaneműk eladásából és a lókereskedésből származott bevételük. A carpentras-i zsinagógát a 14. század-

találjuk, művészi értékéhez nem fér kétség. A nők nem a karzaton foglaltak helyet, hanem szépen kidolgozott rácsos fal mögött. A márványoszlopokon nyugvó karzat elhamlikor a szőlők elhelyezését szolgáltatta.

A carpentras-i Saint-Siffrein székesegyház *Porte Juive* (zsidó kapu) nevű portálja a 16. század közepén épült. Az Őszövetségre éppúgy utal, mint ahogy szállóigévé vált ez a középkorban léptenyomon hangoztatott kifejezés: a „pápa zsidói”.

Franciaország mai zsidó népességét 800 ezer főre becsülik, ebből a provence-i Avignonban, Carpentras-ban, Cavaillonban és Marseille-ben mintegy hatszáz család él. Carpentras közel 80 zsidó családja a Place Maurice Charretier-i zsinagógát csak nagyobb ünnepeken keresi föl.

Irodalom:

La Provence. Editions Atlas. Michelin, 2006.

Guide Touristique Des Régions de France. Loisés, 1985, Paris.

Philippe Prévot: Histoire du ghetto d'Avignon. Éd. Aubanel, Avignon, 1975.

Ville et Pays d'art et d'histoire. Laissez-vous conter... la Synagogue de Carpentras. (Lásd a bibliográfiát ott!)

Provence. Művészet, építészet, táj. Szerk. Rolf Toman. Vince Kiadó, 2007.

A zsidó nép világtörténete. A patriarchák korától napjainkig. Összeáll.: Élie Barnavi. Gimini Budapest Kiadó, 1995.

Elena Romero Castelló-Uriel Macias *Kapón*: A zsidók és Európa. 2000 év története. Corvina, 1994.

Nicholas de Lange: A zsidó világ atlasza. Helikon. Magyar Könyvklub. Budapest, 1996.

ban építették, ám mai formáját 1741–1745 között nyerte el *Antoine d'Allemand* (1679–1760) felújítása nyomán. A zsinagóga a pápai Comtat Venaissinben élő zsidókra emlékeztetett, akik azokban a viharos évszázadokban is itt lakhattak, amikor a zsidókat kitiltották a francia királyság területeiről.

Szerették volna *jesivával* tovább bővíteni a carpentras-i zsinagógát, de a helyi hatóságok nem járultak hozzá, mondván, így a zsidó templom és tanház magasabb lenne, mint a környező épületek és a keresztény templom tornya.

„Akkor a kupola legyen a csillagos ég!” – mondta a tudós cádik.

Így aztán a mennyezetet égszínkékre festették.

Emancipáció

1790. január 28-án az avignoni zsidók elnyerték a jogegyenlőséget, és francia állampolgárságot kaptak. 1791. szeptember 27-től kezdve minden franciaországi zsidóra kiterjesztették a törvény előtti egyenlőséget.

Az igazak beléphetnek

A ma 25 500 lelket számláló provence-i város zsinagógája Franciaország legrégebbi zsidó temploma. A kökeretes bejárat jobb oldali falán az 1929-ben elhelyezett márványtábla szövege olvasható. Héberül és franciául egyaránt a zsolotárók 118/20. versét vették rá: C'est ici la porte qui conduit vers l'Éternel / Les Justes la franchiront. (Ez az Örökkévalónak a kapuja, melyen az igazak mehetnek be.)

Az alagsorban találjuk a *mikvét*, fölülte a kovásztalan kenyeret, a páskát és a bárcsaszt sütő pékséget. Szép lépcső vezet föl az első emeletre, ahol a díszes, márványoszlopokon nyugvó karzattal is rendelkező ortodox zsinagógát találjuk. A templombelső maradéktalanul megőrizte a 18. századi átalakítás formáját, ugyancsak az akkori idők-ből származó kegyszereket, jelképeket, díszeket, valamennyi rendkívül ritka műremek.

A frigszekrény mellett, falba mélyesztett fülkében helyezték el *Élijáhu* díszes székét. Rendkívül értékes a *chanukija*, amelyet ezüstből és egyéb nemesfémekből készítettek a 18. században. A templomi bejárat fölötti karzaton elhelyezett *menóra* fényképét több kiadványban is meg-

Nem csak Baja baja

„Minjánunk nincs, de a város nagyon nyitott irántunk”

Mosolygós, kedves és közvetlen fiatal hölgygel találkozom a Bálint Házban.

Pári Mirella judaisztikatanár, a Mazsike oszlopos tagja, s nemrég a bajai hitközség elnökévé választották. Ezzel Veszprém után ő a második női hitközségi elnök az országban. (*Salgótarjánban is női elnök van. – A szerk.*)

Szilágyi Iván Péter a nők szerepéről a zsidóságban, életéről és a bajai emberek zsidósághoz való hozzáállásáról kérdezte.

– Családommal tősgyökeres bajaiak vagyunk. A Bajai Zsidó Hitközséggel először a kilencvenes évek végén kerültem kapcsolatba, 1998-ban édesanyám tanár lévén átvette a holokauszt-megemlékezések irodalmi műsorának szervezését. Így ismerkedtem meg Bloch Sándor hitközségi elnök úrral, aki azóta sajnos elhunyt. Tudni kell, hogy a bajaiak nagyon nyitott emberek, így elkezdtünk a zsidóságról ismeretterjesztő előadásokat szervezni, izraeli táncsoport lépett fel a bajai fesztiválon és izraeli meghívottjaink (Jakov Barzilai író, Sara Atzmon festőművész, Dan Ofry újságíró) is voltak. A 2000-es évek elején bekapcsolódtunk a Magyarországon a Mazsike szervezésével induló Európai Zsidó Kultúra Napja című rendezvénysorozatba, amelyet Baján is mindig szeptember első vasárnapján, nagy érdeklődés mellett tartunk. Aztán felkerültem Budapestre, elvégeztem a Rabbiképzőt, és – csak földrajzilag! – eltávolodtam Bajától. Deutsch Róbert főrabbi úrnak köszönhetően a zsidó kultúra mellett a vallással is szorosabb kapcsolatba kerültem. Pesti és budai zsinagógákba egyaránt eljárók, bár napi szinten nem vagyok vallásos.

– *Női szemmel hogyan látja vallásunkat, zsinagógáinkat, és bennük a hölgyek szerepét?*

A zsinagóga belülről

– Igaz, szeretik azt mondani, hogy a nők külön ültetése negatív megkülönböztetés. Én sohasem éreztem, hogy másképpen bánnának velem, hogy a zsinagóga egyfajta férfiközpontú, „macsó” hely lenne. Több zsidó vallási irányzatot is ismerek, részt vettem előadásaikon. Még az ortodoxoknál sem tapasztaltam, hogy melőznék a nőket, sőt általában külön női tanulások vannak. Ezzel kapcsolatban azt kell látni, hogy vallásunkban mások a nők és a férfiak feladatai... Szép is lenne, ha egy háromgyermekes anyának még reggelente – adott esetben férje helyett – zsinagógába is el kellene járnia.

– *Vallásos nőként hogy érzed magadat zsinagógáinkban?*

– Klasszikus értelemben nem vagyok „vallásos nő”, inkább a fiatalabb vonalat képviselem, nadrágot viselek, biciklivel járok. Arra azonban mindig figyelek, hogy a zsinagógába illő öltözetbe menjek. Úgy tekintek rám, mint bármelyik másik emberre.

– *Baján van működő zsidó közösség és vallásos élet?*

– Sajnos a holokauszt pusztítása, majd az 1956-os kivándorlási hullám miatt ma már nincsen minján Baján, éppen ezért rendszeres imát sem tartatunk. 35–40 ezres városunkban körülbelül 15 (a halacha szerint) vallásilag is zsidónak számító hittestvérünkről tudok, azonban nagyon sok olyan ember van, akinek az édesapja, a felesége zsidó, vagy bár származásilag nem kötődik ide, de érdekli a zsidó kultúra, közösség. 50–60 ember mindig ott van a programjainkon, ez alatt a részvétel alatt Baján rendezvényt nem csináltam.

– *A fiatalokat meg tudják szólítani?*

– Nehéz őket elérni, mert sokukban van egyfajta vonakodás úgy általában az előadásokkal szemben. Azt hiszik, hogy „olyanokra” csak idősek járnak, ők inkább a barátaikkal elmennek és beülnek valahová, vagy más programokat szerveznek. Mostanában azonban azt tapasztalom, hogy egyre több fiatal is eljön rendezvényeinkre. Ilyen szempontból is nagyon sokat számít az idő, ahogy „öregszenek”, talán egyre nagyobb lesz bennük a vallásuk iránti nyitottság.

– *A zsidó származásúakat vagy a nem zsidó, de a közösség iránt érdeklődő városiakat volt könnyebb megszólítani?*

– Eleinte a helyi zsidóságban nagy volt az ellenállás, és látogatóink többségét inkább városi „szimpatizánsok” tették ki. Hitestvéreinknek névre szóló meghívókat küldtünk, mégse jöttek. Úgy éreztem, hogy sokan nem tudtak mit kezdeni gyökereikkel, és persze volt, aki féltelmei miatt nem jött el. Ma már teljesen megfordult a helyzet, és zsidók is látogatják rendezvényeinket, sőt sok volt iskolatárs találkoztott itt újra és tudta meg egymásról, hogy a közös tanárokon kívül más is összeköti őket. Csodálatos találkozások szemtanúja lehettem. Jó példa erre egykori tanárom, aki egyik előadásunk végén sírva jött oda hozzám, hogy most már érti, miről is beszélt az édesanyja.

(Folytatás a www.mazsihisz.hu honlapon.)

A berlini főzsinagóga